

TÁJESZTÉTIKAI, TERMÉSZETVÉDELMI VIZSGÁLAT ÉS NATURA 2000 HATÁSBECSLÉSI DOKUMENTÁCIÓ

**TELEKOM állomás – 30 m-es rácsos torony elhelyezése
Kovácsvágás, hrsz.: 025/2 ingatlanon**

Beruházó: **Magyar Telekom Nyrt.**
Címe: 1013 Budapest, Krisztina krt. 55.
Értesítési cím: 1117 Budapest, Kaposvár u. 5-7.

Szakértő: Bruckner Attila
okl. táj- és kertépítésmérnök
Táj- és természetvédelmi szakértő (SZ-TjV, SZ-TV)
Nyilvántartási szám: Sz-043/2009.
8300 Tapolca, Bacsó Béla u. 2.

2017. február 20.

TARTALOMJEGYZÉK

TÁJESZTŐI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI VIZSGÁLAT

Előzmények	4
Alapadatok	4
Helyszín	4
A vizsgálat célja és módszere	5
A vizsgálat (részletes helyszínelés) ideje	5
A vizsgált terület részletes bemutatása	5
Tájtípológia	6
Domborzati viszonyok	6
Geológiai és talajtani adottságok	7
Éghajlat	7
Vízrajzi adottságok	7
Növényföldrajzi helyzet	7
Az objektum környezetének táji-természetvédelmi helyzete	8
Környező tájhasználatok és a vizsgált tevékenység hatása a tájhasználatra	9
Erdőgazdasági tájhasználat	9
Vízgazdálkodási terület	9
Közlekedési tájhasználat	9
Települési tájhasználat	10
Vadgazdálkodás	10
Idegenforgalom	10
Mezőgazdasági tájhasználat	10
Ipari, bányászati tájhasználat	10
Kertgazdasági tájhasználat	11
A beruházás hatása a tájhasználatokra	11
A vizsgált táj esztétikai minősítése	11
Tájképi elemek	11
A vizsgált tájkép értelmezése	12
A tájkép minősítése	12
Domborzati tájformációk, geomorfológiai adottságok	12
A vegetáció jellege, formai megjelenése és állapota	12
Szegélyhatás	13
Víz megjelenési formák	13
A látvány keletkezésének fizikai és térbeli lehetőségei	13
A nézőpont helye	13
Táji láthatóság	14
A táj természeti jellegének értékelése	14
A táj alkotóelemeinek változatossága szerinti osztályozása	14
Tájba illesztési módszerek	15

NATURA 2000 HATÁSBECSLÉSI DOKUMENTÁCIÓ

1. Azonosító adatok	16
1.1. A terv készítőjének, illetve a beruházónak a neve, címe, elérhetősége	16
1.2. Az adatlap kitöltésében résztvevő személyek, szervezetek neve, címe, elérhetősége, szakmai referenciáinak leírása	16
2. Az érintett Natura 2000 terület	17
2.1. A Natura 2000 terület neve és kódja, amelyre a terv vagy a beruházás várhatóan hatással van	17
2.2. Azoknak a közösségi jelentőségű fajoknak és/vagy élőhelytípusoknak a felsorolása, amelyeknek valamely állományára vagy természetvédelmi helyzetére a Natura 2000	18
3. A beruházás	19
3.1. A Natura 2000 területre hatással lévő beruházás bemutatása, céljának meghatározása	19
3.2. A beruházás mérete, jelentősége, tervezett időtartama	19
3.3. A beruházás térbeli kiterjedése, az általa igénybe vett terület és az okozott hatás nagysága, kiterjedése, térképi ábrázolása	20
3.4. A beruházás kivitelezésének várható időtartama, valamint a kivitelezés során várható átmeneti hatások bemutatása	20
3.5. A beruházás megvalósításához szükséges létesítmények ismertetése	21
3.6. A beruházás hatásterületén lévő természeti állapot ismertetése	21
Növényvilág	21
Állatvilág	23
3.7. A beruházás társadalmi, gazdasági következményeinek leírása	24

4. A terv vagy beruházás kedvezőtlen hatása	24
4.1. A várható természeti állapotváltozás leírása a beruházás megvalósulását követően vagy annak következtében.	24
4.2. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, bemutató térképmellékletekkel	24
4.3. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetében várható kedvezőtlen hatások becsült mértéke	26
5. Alternatív (egyéb ésszerű) megoldások.....	27
5.1. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása	27
5.2. A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró okok leírása.....	28
6. A megvalósítás indokai.....	28
6.1. A beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése	28
6.2. A beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő indokok támasztják alá	28
7. A kedvezőtlen hatások mérséklése	28
8. Kiegyenlítő kompenzációs intézkedések	28
Tárvizsgálati összefoglaló	28
Források	30
Képek, rajzok, táblázatok jegyzéke.....	31
Szakértői jogosultság igazolása	

TÁJESZTÉIKAI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI VIZSGÁLAT

TELEKOM állomás – 30 m-es rácsos torony elhelyezése, Kovácsvágás, (hrsz.: 025/2) előzetes környezeti vizsgálatához

Műszaki leírás

ELŐZMÉNYEK

Beruházó a Borsod–Abaúj–Zemplén megyei Kovácsvágás Község külterületén, a településközponttól ÉNy-ra mintegy 650 méterre 30 m magas rácsos szerkezetű antennatorony telepítését tervezi, hogy a térségben a térerő lefedettség optimálissá váljon. A torony mérete miatt eltakarhatatlan, a környező területhasználatok (többnyire erdőterületek, gyepek és szántók) fölé fog magasodni 10–30 méterrel, ezért a tájképre hatással lesz. Ennek megfelelően tájépítészeti szakmai szempontból a vizuális hatásokra fókuszálva elemeztük a torony telepítésének tájészttétikai hatását, tájképi megjelenését.

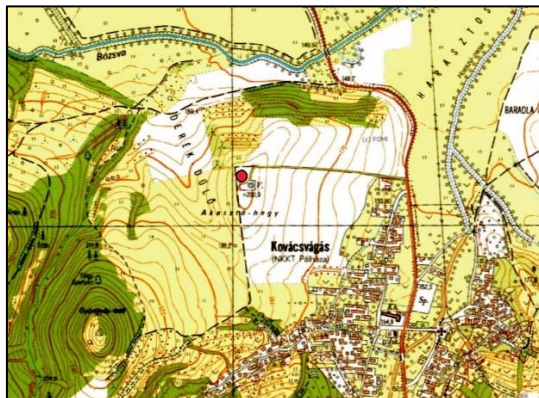
A tervezett torony építési helye országos jelentőségű védett természeti területnek NEM része, viszont Natura 2000 területen fekszik, ezért a beruházásra környezetvédelmi hatástanulmány (előzetes vizsgálat) és Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció készítése szükséges.

A tájvédelmi szakmai szempontból történt felmérésben a konkrét tervezési területet, valamint annak kb. egy km-es körzetét vizsgáltuk. A helyszíni szemlén kiderült, hogy egy km-nél nagyobb távolságból a tervezett objektum nem vagy csak elhanyagolható mértékben látszik, ezért érdemesnek tartottuk ezt a lehatárolást. A tájba illesztés megítéléséhez szükséges a beruházás közvetlen környezetében lévő létesítmények, tájhasználatok áttekintése. Ennek révén megállapítható, hogy a tervezett beruházás jellege, területigénye, tájképet befolyásoló építményei milyen mértékben alkalmazkodnak a helyi adottságokhoz. A meglévő tájjelleg vizsgálata éppen azt a célt szolgálja, hogy megállapíthassuk mekkora mértékű változást okoz az új tájelem, azaz maga a beruházás a tájban. Ennek áttekintése nem egyenértékű a létesítmény láthatóságának, látványban történő megjelenésének modellezésével, hanem árnyaltabban, a komplex tájvédelmi szemlélet alkalmazásával elemezzük az adott beruházásnak a tájra gyakorolt jövőbeni hatásait.

ALAPADATOK

Helyszín

Beruházó által vizsgálatra kijelölt terület a Borsod–Abaúj–Zemplén megyei Kovácsvágás Község külterületén, a község északnyugati oldalán, gyeplé (legelő) művelési ágú és a valóságban is legelőként művelt ingatlanon fekszik. A beruházási helyszín megközelítése Pálháza és Kovácsvágás közötti közúton (hivatalosan 37127. számú – Vágáshuta bekötő út) történik Ny-i irányban egy földút leágazásán keresztül a 1 km + 35 m szelvényénél (illetve az 1 km + 500 m szelvénytől induló földúton is megközelíthető a helyszín). Ez az egyetlen közút, ami feltárja a tájrészletet és Kovácsvágás valamint a távolabbi Vágáshuta és Nagypart települések illetve településrész megközelítését biztosítja. Az említett földúton haladva – a Derék-dűlőn keresztül – a helyszín mintegy 930 m hosszan megközelíthető (végig földúton). A torony telepítési helyszíne a 200,9 mBf-i magasságú Akasztó-hegy csúcsának közelében, az ott található víztározótól ÉNy-ra mintegy 14 méterre található (1. rajz).

1. rajz: A tervezett torony (piros körrel jelölve) telepítési helyének ábrázolása topográfiai térképen

A torony beton alaptestének magassága 199,1 mBf-i lesz. A telepítési helyszín tényleges művelési állapota: gyeplő (legelő). A környező (tervezett toronytól É-ra) lévő fás-erdős társulások magassága max. 12 méter, melyek a tornyot részlegesen már a telepítés időpontjában tájba illesztik, gyakorlatilag az alsó harmadát eltakarják. A torony energiaellátásához szükséges elektromos áram vételezési helye a közeli vízmű, mely 20 méteren belül elérhető.

A vizsgálat célja és módszere

Jelen dokumentációban feltártuk a meglévő táj- és természetvédelmi adottságokat, vizsgáltuk a növényzet természetességét, az élővilág változatosságát, valamint a vizsgált tevékenységnek az élőhelyekre és a tájképre gyakorolt hatását. A vizsgálati dokumentációban összefoglaltuk a helyszínelés során tapasztaltakat és feldolgoztuk a rendelkezésre álló terveket, adatbázisokat. A táj- és természetvédelmi szakmai szempontból történt felmérésben a konkrét vizsgálati területet (a tervezett objektum helyét), valamint annak közvetlen környékét – kb. egy km-es körzetben –, a táj- és természetvédelmi szempontból lényeges területét vizsgáltuk. A terepi vizsgálatot (részletes helyszínelést) a megbízás időpontja miatt a vegetációs időn kívül, 2017. január 24-én, a délutáni órákban, napsütéses, száraz időben, jó látási viszonyok között végeztük a beruházási területet és közvetlen környezetét gyalogosan bejárva. Az évszaknak megfelelően mintegy 25 cm vastagságú hótakaró borította a tájat.

Jelen dokumentációban vizsgáljuk, hogy a tervezett 30 méteres torony a környezetébe hogyan illeszkedik, mennyire és milyen területekről látható és a tájképet milyen módon változtatja meg. Feltártuk a meglévő tájhasználat típusait, a tájképben meghatározó tájelemeket, a morfológiai adottságokat, valamint a beruházás tájképre gyakorolt hatását. A tájrészlet vizsgálatát elsősorban a MSZ 20372 számú, Tájak esztétikai minősítése című szabvány alapján végeztük.

A vizsgálat (részletes helyszínelés) ideje: 2017. január 24.

A megbízás időpontja miatt a helyszíni szemlét csak a vegetációs időn kívül, január utolsó dekádjában tudtuk elvégezni. A telepítési helyszín és környezetének meglévő tájhasználati viszonyai illetve a NEM természetközeli élőhelyek miatt azonban a beruházás hatásait a nem vegetációs időpontra eső helyszínelés ellenére is jó eséllyel lehetett vizsgálni, a hatásfolyamatokat megbecsülni. E miatt a vizsgálat vegetációs időben történő kiegészítését nem tervezzük, illetve nem tartjuk szükségesnek, mert a dokumentációban levont következtetések továbbra is helyt állóak maradnak.

A vizsgált terület részletes bemutatása

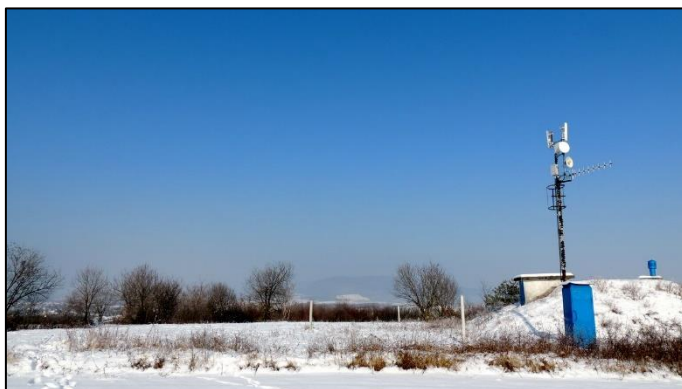
A vizsgált beruházás területén (tervezett torony pontos telepítési helyszínén) a jellemző tengerszint feletti magasság: 199 mBf értéket mutat. A helyszín felszíne közel sík, enyhén nyugat-északnyugat felé lejt. A vízmű tározójának mesterségesen kialakított, meredek részsíval határolt dombja az eredeti terepből mintegy 3–5 méterre emelkedik ki. A terület eredeti genetikai talajtípusáról nincs információnk, a táj- és természetvédelmi vizsgálat során talajmintavétel és -vizsgálat nem folyt. A kistáj leggyakoribb talajtípusát feltételezve valószínűleg pszeudoglejes barna erdőtalaj.

A terület mikroklimatikus állapota az árnyékviszonyoktól (meglévő növényzet árnyékoló hatása) valamint a növényzettel való lefedettségtől függ. A nyílt területeken a nyári felmelegedés illetve tél végén a hóolvadás intenzívebb, fák–cserjék védettségében, árnyékában a párolgás csökken, a hó tovább megmarad, a vízviszonyok üdőbbek. A vizsgált helyszínen álló- vagy folyóvíz, forrás nincs, a helyszín többletvízhatástól független.

A konkrét vizsgálati területen a növényállomány természetességi szintje alacsony, az emberi behatások és a gyomfajok terjedése miatt degradáltnak tekinthető. Intenzíven, nagyüzemi módszerekkel művelt szántó, legeltetett jellegű gyeplő és spontán nőtt cserjés-fás társulás találkozási zónájában került a torony telepítési helyszíne kijelölésre (1–2. kép). Természetközeli állapotú vegetáció a telepítési helyszín területén és 300 méteres környezetében nincs. A beruházási terület jellemzően mező- és erdőgazdasági rendeltetésű tájrészletben fekszik, települési tájhasználatú területtől több száz m távolságban. Burkolt közlekedési pálya a közeli 37127. számú – Vágáshuta bekötő közút, melynek toronytól mért legközelebbi távolsága (északkelet felé) mintegy 420 méter. Egyebekben a tájrészletet földutak tárják fel. A beruházási terület vegetációtípusainak részletezését ld. még a Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció 3.6. fejezetében (A beruházás hatásterületén lévő természeti állapot ismertetése)!

1. kép: A tervezett torony telepítési helyének meglévő állapotképe a vízmű töltéséről fényképezve

2. kép: A tervezett torony telepítési helyének környezete a vízművel D felől fényképezve

A vizsgált tájrészletben 700 m-en belül nincs olyan kiemelkedő vagy védendő tájképi elem (vár, várrom, templomtorony, sziklaszirt stb.), melynek a tervezett objektum látványbeli vetélytársa lenne vagy annak kedvező hatását elnyomná vagy eltakarná. A torony telepítési helyszínétől délkeletre található Kovácsvágás település, délre és nyugatra meredek hegyoldalak és az azokat borító erdőterületek, északra és keletre inkább szántók határozzák meg illetve adják a tájrészlet jellemző képét.

TÁJTIPOLÓGIA

Tájföldrajzi szempontból a vizsgálatra kijelölt terület hovatartozása a következő:

Makrorégió: Észak-Magyarországi-középhegység nagytáj
Mezoregión: Tokaj-Zempléni-hegyvidék középtáj
Mikrorégió: **Hegyközi-dombság kistáj**

A természeti adottságokat a fenti kistáj jellemzői alapján értékeljük (*Magyarország kistájainak katasztere, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 2010.*). Az általános adatok bemutatására felhasználtuk továbbá a MÉTA (Magyarország Élőhelyeinek Térképi Adatbázisa) Programban található adatokat is. (<http://www.novenyeterkep.hu>). Az értékelésbe nem vonjuk be a közlekedés, a településhálózat és a népesség témákat, melyek a jelenlegi tájvizsgálat szempontjából érdektelenek vagy kisebb jelentőségűek.

A tervezési helyszín a kistáj déli részén helyezkedik el a Központi-Zemplén kistájba zsákszerűen benyúló részen. A beruházási terület az említett két kistáj határán, metszéspontjának közelében található. A kistájak közötti határvonalak egyébként sem mindig jól meghatározott, egyértelmű vonalak. Ebben az esetben sincs a tájban olyan tájjelem, ami a két kistáj közötti határvonalat egyértelműen jelezné. A településhez való közelség, a domborzati viszonyok és az említett forrás térképanyaga alapján az Hegyközi-dombság kistájhoz rendeltük a torony telepítési helyszínét.

Domborzati viszonyok

A kistáj tagolt medencedombság, amely alacsony középhegységi környezetben helyezkedik el. Tszf-i magassága 108 és 505 m között változik. É-i része magasabb, átlagosan 400 m körüli. Az átlagos relatív relief 90

m/km², az É-i részen többnyire 150 m/km² feletti, a D–DK-i részen jellemzően 30 m/km² alatti értéket mutat. Horizontálisan gyengén felszabdalt, az átlagos vízfolyássűrűség 2 km/km², a Bózsva felső folyásánál, a kistáj Ny-i részén 2 km/km² feletti értékű. A felszín jellemzően DK-i lejtésirányú; itt nyitott. A kistáj egésze, de különösen az ÉK-i része pedig erősen erózióveszélyes.

Geológiai és talajtani adottságok

A kistáj az újraéledt Szamos-vonallal párhuzamosan húzódó riolitos vulkáni zónába tartozik. A Vilyvitány–Kovácsvágás vonaltól Ny-ra a felszínt szarmata riolitufa borítja, amelyben agyagos, tufitos foltok találhatók. K-re a főként szubmarin vulkáni működés eredményeként a riolitufa jellemző, benne dácitos szubvulkáni testekkel. A piroklasztikum közvetlenül települt – több száz méteres vastagságban – a mezozoos-paleozoos alaphegységre. Szarmata kori riolitvulkáni dómhoz kapcsolódóan Pálházán perlit bányászat folyik.

A kistájban a riolit kőzeteket harmadidőszaki üledék és nyirok fedi. A talajok a széles Bózsva-völgyben a pszeudoglejes barna erdőtalajok (68%), a dombvidéki, peremi területeken, a legészakibb nyúlványban különböző mértékben erodált savanyú nem podzolos erdőtalajok keskeny sávjai (1% alatt) és agyagbemosódásos barna erdőtalajok (szintén 1% alatti mennyiségben) fordulnak elő, gyakorlatilag jelentéktelen kiterjedésben. A Bózsva- és a Ronyva-völgyben agyagos vályog mechanikai összetételű, közepes vízvezető és jó víztartó képességű nyers öntéstalajok találhatók 31% területi részarányban. Szénsavas meszet nem vagy csak kis mértékben tartalmaznak.

Éghajlat

Mérsékelt hűvös – mérsékelt száraz éghajlatú kistáj, de É felé haladva a mérsékelt nedves éghajlati övet közelíti. Az évi napfénytartam kevéssel haladja meg az 1800 órát, amelyből nyáron 700 óra körüli, télen mintegy 160–170 óra napsütés várható. Az évi középhőmérséklet átlagos értéke ÉNy-on 8,5 °C, máshol kevéssel 9 °C felett szokott lenni. A vegetációs időszak középhőmérséklete 15,0–16,5 °C, mely ÉNy felé szintén csökken. A legmelegebb nyári nap maximum hőmérsékletének sokévi átlaga 31,0–33,0 °C, É felé csökken, a leghidegebb téli napoké –16,0–17,0 °C körüli. A csapadék évi mennyisége: 600–700 mm, É felé növekszik, a nyári félévben átlagosan 370–400 mm hullik. A hótakarós napok átlagos száma mintegy 40–70 nap (szintén ÉNy felé növekszik), az átlagos maximális hóvastagság 20–30 cm. Az uralkodó északkeleti és déli szelek átlagos szélesebsége 2,5 m/sec körüli értéket mutat. Az éghajlat alkalmassá teszi a területet a kevésbé hőigényes növények és a gyümölcsstermesztés számára.

Vízrajzi adottságok

A kistáj a Ronyván át a Bodrog vízvidékéhez tartozó Bózsva és mellékpatakjai vízgyűjtő területe. A vízfolyásadatok egyértelműen szélsőséges vízjárást és vízhozamokat tanúsítanak. Ez a mellékpatakokon még kifejezettebb, mint a befogadóban, ahol némileg kiegyenlítik egymás árhullámain. Az áradások fő időszaka a kora tavasz, amit egy mérsékelt nyári és őszi áradás követ. A talajvíz mélysége a Ronyva völgyében 2–4 m közötti, míg a Bózsva mentén már 4 m alatt található. Mennyisége nem jelentős, a rétegvíz mennyisége is hasonló. Az artézi kutak száma, mélysége és vízhozama szintén csekély.

Növényföldrajzi helyzet

A kistáj az Északi-középhegység (*Matricum*) flóraidék Zempléni-hegység (*Tokajense*) flórajárásába tartozik. A flórajárás a Zempléni-hegység andezitvulkános területének északi, a Kárpátokkal szorosan összefüggő része növényföldrajzilag már az Északi-Kárpátokhoz vonható. A Zempléni-hegység hazánk vulkáni eredetű hegyvidékei közé tartozik: hegyei miocén korú andezitből, riolitból és azok piroklasztikumaiból állnak. A hegyek közötti laposokat (amelyek közül a legnagyobb a Hegyköz) zömmel ezek lepusztulásából származó, fiatal üledékek töltik föl. A hegység legmagasabb csúcsa (és egyben legészakibb, hazánk területére eső pontja) a Szlovákia határán emelkedő Nagy-Milic. A Nagy-Milic tömbje, tehát a hegységnek a Kemence-patak völgyétől északra eső része már a kárpáti flóratartomány Eucarpaticum flóraidékéhez tartozik. Jellegzetes növénytársulása a kárpáti bükkös (*Dentario glandulosae-Fagetum*) olyan növényekkel, mint: ikrás fogasír (*Dentaria glandulosa*), nagylevelű koronafürt (*Coronilla elegans*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), korpafűfélék stb. A hegység délkeletnek, a Bodrog felé néző letörése a Tokaj-hegylajai borvidék, amit a pleisztocén korú folyóvízi üledékekből és löszből álló Szerencsi-dombsággal összevonva, Hegyalja néven gyakorta önálló tájegységnek írnak le. A kordonos szőlőművelés térhódításával a szőlőket fokozatosan leköltöztették a vulkáni eredetű kőzetekből álló hegyekről a hegylábi törmelékkúpra.

A medence-jellegű terület potenciális növényzete a kocsánytalan tölgyes, azonban ez a települések benépesedésével párhuzamosan megsemmisült. Ma jórészt fátlan terület, néhol telepített erdőket találunk. A dombhátak száraz gyepteretűsége nagyrészt legelő (még mindig jellemző az állattartás a Hegyközben). A völgyalji nedves rétek, magassásosok fajkészletéből megemlíthető a szürke, halvány és mocsári aszat (*Cirsium canum*, *C. oleraceum*, *C. palustre*), orchideák (ujjaskosborfajok – *Dactylorhiza* spp.) és a szinte mindenütt gyakori mezei gólyaorr (*Geranium pratense*) előfordulása. Néhol jellegtelen telepített erdőket is találunk (tülevelű és lombos fafajok elegyesen), ill. homogén erdei-, fekete- és lucfenyő-ültetvényeket. Gyakori élőhelyek: OC, P2b, L2a, K5, K2, OB; közepesen gyakori élőhelyek: J5, P2a, L4a, D34, H5a, H4, RC, RB, H3a, K1a, E2; ritka élőhelyek: LY2, M1, D6, D5, G3, LY3, K7b, B5, E1, M6, OA, LY4, M7, L4b, I4, B1a, B2. Fajszám: 600–800; védett fajok száma: 20–40; özönfajok: gyalogkakác (*Amorpha fruticosa*) 1, tájidegen őszirózsa-fajok (*Aster* spp.) 2, kisvirágú nebáncsvirág (*Impatiens parviflora*) 2, amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) 1, japánkeserűfű-fajok (*Reynoutria* spp.) 2, akác (*Robinia pseudoacacia*) 2, aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.) 3.

A kistáj adottságai a környező települési és mezőgazdasági tájhasználat miatt nem vagy csupán alig érvényesülnek. Természetközeli állapotú növénytakaró a telepítés helyszínén és annak közelében nem található. A mikroklimatikus viszonyok a kistáj átlagos időjárásához képest jelentősen változhatnak.

AZ OBJEKTUM KÖRNYEZETÉNEK TÁJ-TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETE

A beruházás nem érint országos és helyi jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt álló területet, valamint azoknak nem része. Legközelebbi országos jelentőségű védett terület a Füzérradványi-park Természetvédelmi Terület, melynek beruházástól számított legkisebb távolsága észak felé mintegy 2,3 km. A Zempléni Tájvédelmi Körzet legközelebbi távolsága Ny–DNy felé mintegy 3 km. A beruházásnak nincs hatása a nagy távolságra lévő természetvédelmi területekre.

A tervezett torony építési helyszínének ingatlanja a **Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel SPA** elnevezésű különleges madárvédelmi Natura 2000 terület része (HUBN10007). A 275/2004. (X.8.) Kormány rendelet 10. § (3) bekezdése szerint kötelező hatásbecslést jelen dokumentációban mutatjuk be.

A torony telepítése a Nemzeti Ökológiai Hálózat elemei közül pufferterületen valósul meg. A puffer terület a magterületek és ökológiai folyosók körüli funkcionális védőzónát jelenti, melynek szerepe, hogy megakadályozza vagy mérsékelje a magterületek ill. az ökológiai folyosók állapotát, rendeltetését és ökológiai stabilitását kedvezőtlenül befolyásoló hatásokat. A puffer területek magasabb tájhasználat-intenzitásúak, természetességük alacsonyabb az ökológiai folyosókénál, természetességükönél fogva viszont alkalmasak (lehetnek) kiemelt jelentőségű fajok vagy élőhelyek fenntartására, a környezetterhelő illetve degradáló hatások kivédésére. A védőfunkció rendszerint nem terjeszthető ki minden negatív hatás megszüntetésére, de a megőrizni kívánt élőhelyek jellegétől függően az elsődleges veszélyeztető tényezőkkel szemben valamilyen védelmet kell nyújtania. A puffer területek természetessége a magterületnél jóval alacsonyabb. Az építési tevékenység és a torony üzemeltetése a pufferterület fent említett kritériumait és jellegzetességeit nem befolyásolja, rájuk hatással nincs, nagy területű élőhelyvesztést nem okoz!

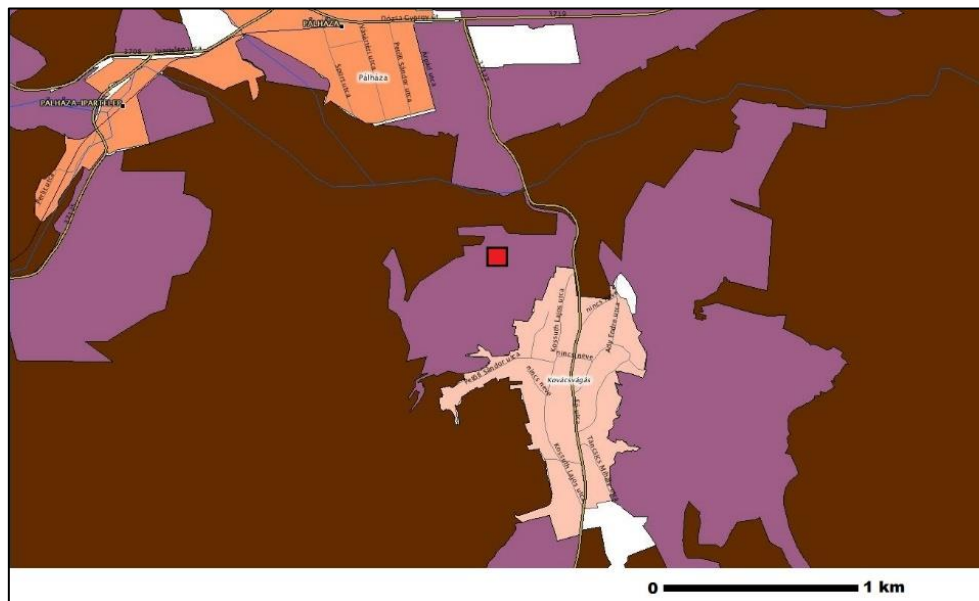
A 1996. évi LIII. törvény 23. §-a értelmében "Ex lege" védett természeti területnek minősül és ennél fogva védelem alatt áll hazánkban valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Ez alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek minősülnek. A tervezett torony építése nem érint ex lege védett természeti területet, mert ilyen a beruházási területen nem található.

A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van, de nem áll műemléki vagy természetvédelmi oltalom alatt. A tájérték környezetével együtt védendő. A részletes helyszínelés során az objektum telepítési helyszínén és annak 500 m-es környezetében egyedi tájértéket nem találunk.

A vizsgált terület nem része kiemelt üdülőkörzetnek, de Kovácsvágás településnek üdülési vonzereje van. Az állandó lakosság mellett – elsősorban a nyári idegenforgalmi szezonban – sokan jönnek a településre üdülni, pihenni. Az üdülési funkció miatt is elsődleges fontosságú a folyamatos és megbízható térségi biztosítása.

Kovácsvágás község teljes közigazgatási területe (hasonlóan a teljes Zempléni-hegységhez) – így a tervezett beruházás területe is – országos jelentőségű tájképvédelmi övezet része.

A vizsgált térség táji-természetvédelmi helyzetét a következő térképpel ábrázoljuk (2. rajz – forrás: TIR):

2. rajz: A beruházási terület és környezetének természetvédelmi helyzete

Jelmagyarázat:

piros négyzet.....	Tervezett torony telepítési helyszíne
barna.....	Nemzeti Ökológiai Hálózat magterülete
rózsaszín.....	Nemzeti Ökológiai Hálózat puffterülete
sárga vonal	Közút
bézs és narancssárga	Lakott terület

KÖRNYEZŐ TÁJHASZNÁLATOK ÉS A VIZSGÁLT TEVÉKENYSÉG HATÁSA A TÁJHASZNÁLATRA

A vizsgált terület mezőgazdasági és erdőgazdasági övezetek szomszédságában, többféle használatú tájrészletben helyezkedik el.

Erdőgazdasági tájhasználat

Az erdőgazdasági tájhasználat a torony telepítési helyszínén (elsősorban attól nyugatra és délre) domináns, meghatározó. A telepítés helyszíne a Zempléni-hegység nagy területű, összefüggő erdőterületének szélének közelében található. A Zempléni-hegység több tízezer hektáros hatalmas erdőtömbje, az országban az egyik legnagyobb, melyben többféle erdőtársulás található a spontán beerdősült legelőerdőktől, a telepített fenyveseken át a magasabb térszíneken található természetközeli bükkösökig. A beruházás 300 méteres környezetében azonban természetközeli erdő nem található, főleg útszéli akácok foltok, telepített erdőfenyves és spontán beerdősült vagy beerdősülés alatt lévő fás-cserjés legelők jellemzőek.

Vízgazdálkodási terület

A beruházás helyszínén és környezetében vízgazdálkodási területet nem találtunk. Forrás a közelben nincs. Legközelebbi vízfolyás a térség legjelentősebb patakja: a Bózsza, melynek távolsága a tervezett toronytól észak felé mintegy 370 m. Kovácsvágás településen átfolyó Hosszú-patak kelet felé legközelebb mintegy 640 m-re húzódik. A tervezett torony árvízvédelmi szempontból biztonságos helyen, az említett patakok árterületén kívül, azoktól domborzati értelemben is jelentősen elválasztva kerül megépítésre.

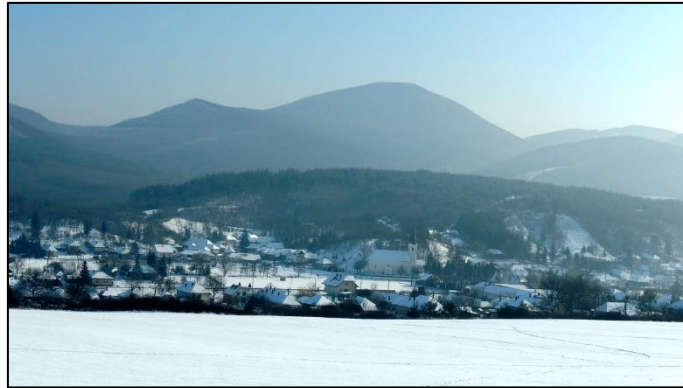
Közlekedési tájhasználat

A térségben a közlekedési tájhasználat alárendelt. Nagy forgalmú, regionális vagy nemzetközi forgalom szempontjából jelentős út, vasút a közelben nincs. A térséget a 37127. számú – Vágáshuta bekötő út tárja fel, mely Pálházától Kovácsvágáson keresztül vezet Vágáshuta felé és amelynek toronytól mért legközelebbi távolsága (északkelet felé) mintegy 420 méter. Az Észak-Zempléni K–Ny irányból kettészelő 3719 – Sátoraljaújhely–

Hollóháza–Kéked összekötő út legközelebbi távolsága É felé mintegy 1250 m. Más aszfaltozott közút a két településre nem vezet. A külterületeket változó minőségű földúthálózat tárja fel. Vasúti-, vízi- és légi forgalom a térségben nincs.

Települési tájhasználat

A tervezett torony három km-es környezetében négy település található: Kovácsvágás (DK felé min. 400 m; 3. kép), Kishuta (NyDny felé min. 2,9 km), Pálháza (ÉNy felé min. 800 m) és Füzérradvány (É felé min. 2,2 km). E négy utóbbi település közül Kishutáról a Zemplén változatos domborzati adottságai miatt a torony egyáltalán nem lesz látható. A torony magaslati helyzete miatt a másik három település egyes részeiről a torony látható lesz, de a meglévő növényzet és a belterületi épületek takaró hatása miatt nem vagy csupán erős takarásban.

3. kép: Kovácsvágás település képe a tervezett torony melletti vízmű tetejéről fényképezve

Vadgazdálkodás

Az erdőgazdálkodással szorosan összefügg a vadgazdálkodás. A települést körbevevő erdők vadban gazdagok, a tájrészletben intenzív vadgazdálkodási tevékenység folyik. Az erdős tájjelleg miatt nagyvadak (szarvas fajok, őz, vaddisznó) szerepe jelentős, de – a szántók és a gyepek miatt – az apróvad állománya sem elhanyagolható. A hegységben hosszú távon várható a farkas és a medve visszatelepülése is az É-ra található kárpáti területekről. Vadászati, vadgazdálkodási rendeltetésű létesítmények (vadföld, magasles, sózó, etető, dagonya stb.) a távolabbi erdőkben megtalálhatók.

Idegenforgalom

A Zempléni-hegység nem része kiemelt üdülőkörzetnek, de üdülési vonzereje van. A hegységet szegélyező, kicsi zsáktelepülések valamint a hegység belsejében lévő falvak (mint a közeli Kovácsvágás és a távolabbi Vágáshuta) vonzóak a rekreációt kereső lakosságnak, akik a településeken ingatlant vesznek, felújítják és nyaralásra vagy hétvégi házként használják. A tervezett beruházás – a lakossági kiszolgálás mellett – közvetve idegenforgalmi célokat is megvalósít az által, hogy a települést ezzel a céllal felkeresők számára a szükséges térerőt biztosítja. A torony telepítési helyének közelében kijelölt turistaútvonal nincs.

Mezőgazdasági tájhasználat

A vizsgált térség tipikusan hegylábi jellegű mezőgazdasági termelő övezet, ahol a jó minőségű termőföldeket szántóként, a silányabb földeket rétként vagy legelőként hasznosítják. A vizsgált térséget többnyire kicsi vagy közepes méretű szántóföldek borítják a községtől északra. A szántókat egymástól gyomos vagy ritkábban fás növényzettel gyéren benőtt árkok, földutak vagy keskeny erdősávok választják el egymástól. Jellemző folyamat a nem művelt gyepterületek (legelők, kaszálók) beerdősülése.

Ipari, bányászati tájhasználat

A vizsgált tájrészletben ilyen típusú tájhasználat nincs. A közeli Kovácsvágás településen még kisipar sem található. A vizsgált tájrészlet látványát bányaterület nem (illetve csak távolabb) terheli. A pálházi perlitbánya legközelebbi távolsága Ny felé mintegy 1,4 km.

Kertgazdasági tájhasználat

A kertgazdasági tájhasználat (jelentősebb szőlő-, gyümölcs- vagy zöldségtermesztés) a térségben szintén alárendelt szerepű, nagy területű ingatlanokat nem borítanak, gyakorlatilag csupán Kovácsvágás és Pálháza település lakóházainak hátsó kertjeiben találhatók kisebb gyümölcsösök, veteményesek, csak házi használatra, kereskedelmi jelentőségük nincs vagy csupán elhanyagolható.

A beruházás hatása a tájhasználatokra

A környező tájhasználatokat a beruházás nem vagy csupán kis mértékben, elsősorban a rövid földkabel fektetés és a torony építési munkái során, korlátozza, a tájhasználatokat nem veszélyezteti. A földkabel nyomvonalán és a torony környezetében a meglévő tájhasználatok tovább folytathatók!

A vizsgált területet jelenleg nem természetközeli állapotú (legelő, száraz gyepek) növényállomány fedi. Tájépvédelmi szempontból jelentős vertikális kiterjedésű torony került megvalósításra. A létesítmény tájba illesztését a meglévő növényállományok részben biztosítják. A vizsgált beruházás a szomszédos tájhasználatokat nem szünteti meg, illetve nem korlátozza, azokra jelentős zavaró hatással nincs.

A VIZSGÁLT TÁJ ESZTÉTIKAI MINŐSÍTÉSE

A tájjelleg és az egyes táji elemek leképezése, érzékelése a szemünkön keresztül megjelenő látványban testesül meg. A többdimenziós formák, vonalak, felületek, színek, foltok képe vagy összképe az állatok számára tájékozódásul szolgál, a lét- és fajfenntartás irányítójáé, míg az ember számára mindez sokoldalú absztrakció révén a tudatban keletkezett fogalmi értékű tájképpé alakul. A látással befogadott kép mellett a széleskörűen érzékelhető szín, illat, fény, árnyék, hő, légmozgás, páratartalom, csend és zajhatások tér- és időbeli együttesei alakítják a táj bennünk keltett képét, érzetét és tudatosodását. Megfigyelések, tapasztalatszerzések, elemzések révén szerzett ismeretek birtokában a természeti, táji elemek, a bennünk lezajló jelenségek hatásai és azok tudati, érzelmi, érzéki síkon való feldolgozása útján születik meg a tájélmény és a jól megválasztott rendezőelvek, követelményrendszerek mentén a tájak esztétikai minősítése. Végül soron a képi élményhez rögzülő tájkép tudati formálódása személyiségtől, foglalkozástól, földrajzi hovatartozástól is függő folyamat.

Tájképi elemek

Mindenféle beavatkozás – közvetve vagy közvetlenül – hat a környezeti elemekre, a tájháztartásra, a tájszerkezetre, azaz a táj egészére. A tájképben is minden beavatkozás látványa megjelenik. A tájnak éppen a változások, a mindenkori társadalom megnyilvánulásainak tükrözése az egyik legfőbb ismérve. A tájkép az adott társadalom anyagi-technikai, ideológiai helyzetének mindenkori olvasókönyve. A tájképpel, azaz a táj szépségével, rutságával, tájegységek, tájrészletek megjelenésének és várható változásának vizsgálatával a tájésztétika tudománya foglalkozik. A tájképet formáló, olykor meghatározó művi elemek, elemegyüttesek a racionális tájhasználat során létesültek. A tájba illeszkedés vagy a tájidegenség az egyéni és a koronként változó ízlés kérdése. A tájkép megítélése szubjektív és az egyes diszciplínák képviselői számára eltérő. A tájképi potenciál meghatározásánál a térszervezetek szerinti láthatóság vizsgálata és értékelése mindenfajta állapotörögzítéshez és beavatkozás megítéléséhez nélkülözhetetlen.

A tájkaraktert kedvezően befolyásoló tájképi elemek a vizsgált területen a következők:

- a települést határoló hegyoldalak erdőterületei
- felújított, hagyományőrző épületek Kovácsvágás településen
- templom, temető Kovácsvágáson
- földbe vájt, kőhomlokzatú pincék
- közparkok, útfásítás
- utak, árkok mentén kialakult fás-cserjés vegetációk
- erdő-gyepek által mozaikolt területek

A tájkaraktert kedvezőtlenül befolyásoló tájképi elemek a vizsgált területen a következők:

- léghévedek a tartóoszlopokkal
- modern, tájba nem illő épületek
- tájidegen kertek tujákkal
- nagy felületű burkolatok (út, buszforduló, parkoló)

A tájképi jellegzetességek közül a vizsgált területen **a tájképet kedvezően befolyásoló elemek vannak túlsúlyban** (főleg erdőterületek), de Kovácsvágás és Pálháza település belterületén több, a tájképet kedvezőtlenül befolyásoló tájképi elem is megtalálható (utak, burkolatok, közművek stb.).

A vizsgált tájkép értelmezése

- jelenkori antropogén táj – vidéki (rurális) táj – termelő táj

Megjegyzés: A Zemplénben – ahol az erdőterületek dominálnak – gyakori a természetszerű táj (átmeneti kategória a természeti és az antropogén táj között, dominánsan természetes fejlődést fejez ki, ugyanakkor direkt vagy indirekt beavatkozás nyomait is magában foglalja, valamint kultúrfolyamatok lenyomatát is magán viseli), de a vizsgált területet a települési és a mezőgazdasági dominancia miatt a vidéki/termelő tájhoz soroltuk.

A tájkép minősítése (a jellemző tájalkotó elemek és elemegységek alapján)

Domborzati tájformációk, geomorfológiai adottságok

Reliefszám

Az adott felületegységre vonatkoztatott legnagyobb szintkülönbség helyi vagy átlagos értéke. A vizsgált tájrészlet 170–200 mBf-i magasságokon fekszik. A relief értéke helyenként **igen alacsony**, 40 m/km²-nél kisebb, értéket mutat, de másutt, meredekebb részekben **alacsony értékűvé** (40–80 m/km²) emelkedik.

Felszínmozgalmasság

Az egységnyi területen a legalacsonyabb és legmagasabb pontok (dombok, hegycsúcsok, völgyek) előfordulási gyakorisága. Ez tájképi szempontból azt jelenti, hogy minél nagyobb a felszínmozgalmasság, annál kedvezőbb a látvány. A vizsgált területen a csúcsok száma: 1, a mélypontok száma: 0. A felszínmozgalmasság **egyhangú**. A reliefszám és a felszínmozgalmasság kiértékelését 1:10.000 méretarányú topográfiai térképen végeztük a beruházási terület 500 m-es környezetében.

Lejtőhajlás

A vizsgált terület tágabb környezetének többsége a 2. lejtőkategória 5–12%-os lejtőhajlású tartományában helyezkedik el, tehát minősítése: **lankás**. A község belterületét keletről és nyugatról határoló hegyoldalak esetében a terep már meredekebb, enyhén lejtős (12–17%), lejtős (17–25%), sőt meredek (25–40%) képet mutathat. A tájkaraktert befolyásoló mesterséges domborzati formák (pl. bevágások, rézsűk stb.) a vizsgált helyszínen megtalálhatók, a vízmű tározójának feltöltésrézsűjének formájában.

A vegetáció jellege, formai megjelenése és állapota

Borítottság

A növényállomány formai megjelenését a borítottsággal lehet legmarkánsabban jellemezni, ami az ökológiai minősítést, a biológiai aktivitás különböző fokozatainak jelenlétét is tükrözi. A vizsgált területen a következő minősítésű illetve tájhasználatú területek jelennek meg – **félkövérrel** jelölve a domináns elemek (1. táblázat):

Minősítés	Területhasználat	A terület borítottsága
harmonikus	erdő	70–90
homogén	szántó	0–60
szabadon álló	családi házas beépítés	30–60
üde	gyep	90–100

1. táblázat: A növényzettel való borítottság elemei a vizsgált területen

A tervezett beruházás a biológiai aktivitást, az ökológiai állapotot kis alaprajzi (max. 6x6 m) elhelyezkedése miatt lényegesen NEM befolyásolja. A torony és kiegészítő létesítményeinek területén (36 m²-en) a biológiai aktivitás a nullára csökken, viszont az építéssel nem érintett környező területeken továbbra is változatlanul megmarad.

Növényállományok sűrűsége

A növényállományok sűrűsége, az állományszerűség – amiben az egyes növények egymásmellettségének szorossága, az állomány zártsága, textúrája, a telepített állományok sor- és tőtávolsága fejeződik ki – a borítottság a vizsgált területen: **áttört** (becserjésedő gyepek illetve erdőállomány, záródás változó,

de átlagosan 70–90%) illetve **nyitott** (szántó a betakarítás és a vetés utáni kelés közötti időszakban, mikor a nyílt talajfelszín jellemző).

A tervezett beruházás a növényzettel való borítottságot csupán minimális mértékben befolyásolja (élőhelymegszűnés nem természetközeli növényállomány területén mintegy 36 m² felületen)!

Szegélyhatás

A szegélyek egyrészt a táj karakterét, másrészt kis területre korlátozottan az elérő művelési ágak, területhasználati formák egymásmellettségét jelenti. A szegélyek tehát horizontális határoló vonalak illetve térfalak. A térkapcsolatokat, az átlátási lehetőségeket is végső soron a szegélyek határozzák meg. Míg a szántók, gyepek határai vizuális térfalat jelentenek, az erdők, erdősávok, fával benőtt mezsgyék keretezik a tájképet, korlátozzák vagy lehetetlenné teszik az átlátást.

A szegélyhatást – amin keresztül a területhasználati módok látványa érvényesül – a szegélyek hosszát, határoltságát és a tájban uralkodó rendet és harmóniát a beruházás 0,5 km²-es környezetében vizsgáltuk. A vizsgált terület minősítése a számolt átlagos szegélyhatás alapján: **tagolt**. A szegélyek összes hosszúsága a vizsgálati területen 2050 m.

A tervezett beruházás – pontszerű elhelyezkedése miatt – a szegélyhatást nem módosítja, a megállapított érték változatlan marad.

Víz megjelenési formák

A víz megjelenési formái elsődlegesen a természetből keletkező eredeti tulajdonságok, így a természeti örökség lenyomatai a tájban. A legújabb kor vízrendezései döntően – a természetszerűséget legtöbbször mellőző – tájba való beavatkozások. A tájcsztétika számos ponton vizsgálja a víz tájban való megjelenését, a víz megjelenési formákat, a víz láthatóságát illetve a víznek a tájban más tájalkotó elemekkel összefüggésben megjelenő hatását, de ezekről ebben az esetben beszélni értelmetlen, mivel a vizsgált tájrészletben víz nem található, a felszínen még kisvízfolyások formájában sem jelenik meg.

A vizsgált területen vízfolyást, mesterséges vagy természetes eredetű állóvizet nem találtunk. **A beruházás a vizek megjelenését a tájban nem befolyásolja.**

A látvány keletkezésének fizikai és térbeli lehetőségei

A nézőpont helye

Nézőpont a tájban bárhol választható olyan kilátópont, amely a táj esztétikai minősítése szempontjából kiemelt adottságú hely.

Dinamikus látvány

A sebesség függvényében változó vizuális élmény, a dinamikus képváltások összességéből leszűrt táj- és térélmény jellemző erre a nézőpontra. A dinamikus látvány a közúton haladó járműből (személy- és tehergépjármű, motorkerékpár, kerékpár) és gyalogosan is érzékelhető.

A vizsgált objektum esetében dinamikus látvány nézőpontjaként kizárólag a torony telepítési helyszínétől legközelebb északkelet felé mintegy 420 méter távolságban lévő 37127. számú – Vágáshuta bekötő útról; az É felé mintegy 1250 m-re lévő 3719 – Sátoraljaújhely–Hollóháza–Kéked összekötő útról valamint Kovácsvágás és Pálháza belterületi útjairól, járdáiról értelmezhető, melyről a torony látványát az út széli növényzet, a domborzat adottságok valamint az útvonalvezetés korlátozzák.

Helyhez kötött, statikus látvány

A helyszíni vizsgálat során több nézőpontot választottunk ki, ahonnan a tervezett létesítmény jellemzően látható lesz megépítése után. Ezek a következők (feltüntetve a toronytól való irányt és legközelebbi távolságot):

- Kovácsvágás, sportpálya, közpark – DK felé min. 630 m
- Kovácsvágás, iskola – DK felé min. 590 m
- Kovácsvágás, temető – K felé min. 740 m
- Kovácsvágás, református templom – DK felé min. 760 m
- Kovácsvágás, János-vára hegyi kilátó – D felé 980 m
- Pálháza keleti településszéle – ÉNy felé min. 820 m

A fent felsorolt helyhez kötött, statikus nézőpontokból különböző távolságokról (jellemzően 500 m-nél távolabb) és különböző irányokból szemlélhető majd a vizsgált objektum, a legtöbb helyről a növényzet vagy

épületek teljes vagy részleges takarása miatt a létesítmény nem vagy csupán részlegesen (pl. toronycsúcs) lesz látható.

Táji láthatóság

A táj (tájkép, tájérték) érzékelése a néző helyzetétől függően különböző távolsági zónákra osztható, nevezetesen, hogy honnan (mekkora távolságból) nézzük a feltáruló látványt. A láthatóság a mindenkor klimatikus viszonyoktól is függő tájkép éles beláthatósága.

A táji láthatóság szempontjából a távolsági zónák a következők (2. táblázat):

Távolsági zónák	Nézőpont és tájelem távolsága	Jellemzés
Közvetlen előtér	0 – 300 méter	a tájelem részletei jól megkülönböztethetőek
Előtér	300 – 1000 m között	a részletek még megkülönböztethetőek
Középtér	1 – 5 km	tiszta és páramentes időben a táj jellemző formái felismerhetők, a részletek már elmosódnak
Háttér	5 km-től a látóhatárig	a táj jellemző formáinak csupán a körvonalai láthatók, a színeknek alárendelt szerepük van

2. táblázat: A táji láthatóság távolsági zónái

A látvány legjellemzőbb távolsági zónája: az előtér. Az előző fejezetben említett fontos nézőpontokból jellemzően előtérként (azaz 300 m-nél nagyobb távolságból) szemlélhető majd az objektum. Természetesen minél közelebből látjuk a vizsgált tájelemet, az annál meghatározóbb szerepű a tájképben. Közép- és háttérként a tervezett torony a tájrészletből nem jellemző módon, lokálisan, csupán elhanyagolhatóan, kis területről látható majd a növényzet (zárt erdőállományok) és a domborzat takaró hatása miatt.

A táj természeti jellegének értékelése

A tájon belül alapvető jelentőségű a természeti állapot jelenlétének az adott terület nagyságrendjéhez mért viszonya. Ennek mértékeit a természetes vagy a természetközeli állapot százalékos aránya szerint számoljuk.

A természetközeli társulások aránya a vizsgált tájrészletben **elenyésző** (10–25% közötti értéket mutat). Természetközeli élőhelyet azonosítottuk a torony telepítési helyszínétől északra min. 300 méterre (Bózsza patakot kísérő puhafás ligeterdők) illetve nyugatra (természetközeli lombhullató erdők), de jellemzően a legelők spontán beerdősüléséből származó vegyes erdők és telepített fenyvesek találhatók a közelben! **A beruházás természetközeli társulást nem szüntet meg és nem veszélyeztet!**

A TÁJ ALKOTÓELEMEINEK VÁLTOZATOSSÁGA SZERINTI OSZTÁLYOZÁSA

A táj esztétikai értéke mindenki számára nyilvánvaló, amikor egy kilátóról széttekintve befogadja a környező panorama látványát. A táj szépsége – akár kultúrtájról, akár természeti területek dominálta tájról van szó – nagymértékben annak függvénye, hogy a különféle tájhasználati módok, az emberi kultúrkörnyezet és a természeti területek képe harmonikusan fonódjon egymásba. A tájvédelem nem csupán a kiemelkedően szép és különleges tájképi részek megővését jelenti, hanem minden táj sajátosságainak erősítését, fejlesztését, esetenként pedig összefonódik a tájba szervesen illeszkedő kultúrtörténeti értékek védelmével is.

Az alábbiakban a táj alkotóelemeinek változatosságát osztályozzuk, vastagon keretezett, szürkével színezett mezők vonatkoznak a vizsgált tervezési területre (3. táblázat):

A tájat meghatározó tényezők	I. osztály Igen értékes tájrészletek	II. osztály Értékes tájrészletek	III. osztály Közömbös tájrészletek
1. Felszín	Erősen tagolt, változatos, 40 foknál meredekebb lejtők, szurdokvölgyek, éles gerincek, ormok. Nagy kiterjedésű, tökéletes síkság, töretlen látóhatár.	Enyhén tagolt, hullámos. 40 foknál enyhébb lejtők, széles völgyek. 100 km ² -nél kisebb medencék.	Enyhén tagolt vagy hullámos, 15 foknál enyhébb lejtők. 100 km ² -nél nagyobb medencék.
2. Földfelszíni képződmények	Nagyméretű sziklaalakzatok, sziklafalak, sziklakibúvások, tanúhegyek. Ritka, országosan is jelentős rétegfeltárások, földtani értékek. Természetes állapotban lévő homokbuckák. Érintetlen szikések.	Kisméretű sziklafalak, sziklakibúvások. Kisebb értékű rétegfeltárások.	Nincsenek sziklafalak, sziklakibúvások. Bolygatott homokbuckák.

A tájat meghatározó tényezők	I. osztály Igen értékes tájrészletek	II. osztály Értékes tájrészletek	III. osztály Közömbös tájrészletek
3. Vizek, állóvizek	Meredek lejtőkkel, erősen tagolt felszínnel határolt tavak. 50 hektárnál nagyobb szikes tavak. 50 hektárnál nagyobb mocsarak, lápok, láprétek, turjánok.	Erdős vagy részben erdős szegéllyel határolt tavak. 5–50 hektár nagyságú szikes tavak. 10–50 hektár nagyságú mocsarak, lápok, láprétek.	5 hektárnál kisebb szikes tavak, mocsarak, lápok.
Vizek, folyóvizek	Nagy folyók és holtágaik, sziklás medrű patakok, sziklaforrások, vízesések.	Kisebb folyók és holtágaik.	Patakok, csatornák.
4. Növényzet	Változatos növényzet, idős faállományok, elegyes erdők, szurdokerdők, ligeterdők. Különleges növénytársulások. 3000 hektárnál nagyobb szikes puszták.	Kisebb változatosság a növényzetben, nagy területen elegyetlen faállomány. 1000–3000 hektár nagyságú szikes puszták.	Kis változatosság a növényzetben, kultúrerdők, kultúrkörnyezet.
5. Állatvilág	Ritka fajokból álló, látványos madárvilág, madártelepek. Nagy testű, vadon élő emlősállatok. Régi magyar háziállatfajták.	Közönséges fajokból álló látványos madárvilág. Nagy testű, vadon élő emlősállatok.	Közönséges fajokból álló, gyér állatvilág.
6. Létesítmények	Alárendeltek, megjelenésükben a táj formáihoz, színéhez alkalmazkodók. Műemlékek, várak, földvárak, kunhalmok.	Megjelenésük a tájban nem alárendelt, üdülőtelepek, kis falvak, tanyák, majorok.	Megjelenésük a tájban uralkodó, falvak, városok, ipartelepek, felszíni bányák, állattenyésztő üzemek stb.
7. Látvány	Részleteiben, több kilátópontról magas fokú esztétikai élményt nyújt.	Néhány részletben magas fokú esztétikai élményt nyújt.	Alacsony esztétikai élményt nyújt.

3. táblázat: A táj alkotóelemeinek változatossága szerinti osztályozása

A tájak vizuális értékelése szerint, a tájrészletek három osztályba sorolhatók:

- I. osztályra az igen értékes tájrészletek jellemzők
- II. osztályra az értékes tájrészletek jellemzők
- III. osztályra a közömbös tájrészletek jellemzők.

A fenti táblázatból jól kiolvasható, hogy a vizsgált tájrészletben a legtöbb jellemző alapján az értékes és közömbös tájrészletek jellemzők, tehát a vizsgált táj II. – III. osztályú. A tervezett beruházás a tájkép vizuális értékelését kedvezőtlenül nem befolyásolja, a tájértékelés II. – III. osztályú marad, az értékes és közömbös tájrészletek dominanciája nem változik.

TÁJBA ILLESZTÉSI MÓDSZEREK

A tanulmányban részletesen tárgyaltuk, hogy a tervezési terület közvetlen látványkapcsolatban áll már meglévő közlekedési, települési és erdőgazdasági használatú tájrészletekkel.

A vizsgált környezetben kritikus nézőpontként csupán Pálháza településből Kovácsvágás (távolabb Vágáshuta) felé vezető 37127. számú – Vágáshuta bekötő úton közlekedők számára látható a tervezett létesítmény dinamikus (menet közbeni) látványként, de nem akadály nélkül, ugyanis a meglévő út széli növényállomány és a domborzat még a legközelebbi útszakaszon is teljes vagy részleges takarást biztosít. A látvány kizárólag előtérként (300–1000 m-en belül) érvényesül. Kovácsvágás településen nincs olyan nevezetesség (kastély, múzeum, idegenforgalmi látványosság, kilátó vagy kilátóhely), ahonnan a torony közeli (300 m-en belüli) domináns tájelemként lenne szemlélhető.

Az építmények tájba illesztésére többféle módszer létezik, de a táji adottságok miatt az építés helyszínén konkrét tájbaillesztési módszert nem javasolunk, a következők miatt:

- a belterületi fák, növényállományok, épületek illetve a telepítési helyszín közvetlen környezetében növekvő vegetáció a torony részleges tájbaillesztését, eltakarását megoldják
- a torony közvetlen környezetében (50 méteren belül) a meglévő tájhasználat (gyep illetve vízmű) és az üzembiztonság (kidőlés veszélye, letörő ágak károsító hatása stb.) miatt fát, cserjét, fasort ültetni nem lehet.

NATURA 2000 HATÁSBECSLÉSI DOKUMENTÁCIÓ

TELEKOM állomás – 30 m-es rácsos torony elhelyezése, Kovácsvágás (hrsz.: 025/5) előzetes környezeti vizsgálatához

Műszaki leírás

1. AZONOSÍTÓ ADATOK

1.1. A TERV KÉSZÍTŐJÉNEK, ILLETVE A BERUHÁZÓNAK A NEVE, CÍME, ELÉRHETŐSÉGE.

Szakértő:

Bruckner Attila

okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő
Nyilvántartási szám: SZ-043/2009 (Sztjv, Sztv)
8300 Tapolca, Bacsó Béla utca 2.
Tel.: 87/321-655; 20/983-2353
E-mail: brucknera@t-online.hu

Beruházó:

Magyar Telekom Nyrt.

Címe: 1013 Budapest, Krisztina krt. 55.
Értesítési cím: 1117 Budapest, Kaposvár u. 5-7.

1.2. AZ ADATLAP KITÖLTÉSÉBEN RÉSZTVEVŐ SZEMÉLYEK, SZERVEZETEK NEVE, CÍME, ELÉRHETŐSÉGE, SZAKMAI REFERENCIÁINAK LEÍRÁSA

Bruckner Attila

okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő
Nyilvántartási szám: SZ-043/2009 (Sztjv, Sztv)
8300 Tapolca, Bacsó Béla utca 2.
Tel.: 87/321-655; 20/983-2353
E-mail: brucknera@t-online.hu

Főbb referenciák:

- Siófok Térsége Regionális hulladék-lerakóhely - 2001.
- Liter, Regionális hulladék-lerakó - 2001.
- Zalahaláp-Edgár, Nyírad-Sándor és -Táncsics-telep környezeti hatásvizsgálata külfejtéses bauxitbánya nyitására - 2002.
- Veszprém, Hulladék-lerakóhely - 2002.
- Iharkút bányatelek körny.véd.-i teljesítményértékelés - 2003.
- Szentgál, regionális hulladéklerakó kht, táji munkarész - 2003.
- Bakonyoszlop, bauxitbánya, kht, táji munkarész - 2003.
- Óbarok bányatelek körny.véd.-i felülvizsgálat, táji rész - 2004.
- Nyergesújfalu, mészkőbánya tájrendezési terve - 2004.
- Fehérvárcsurgó, szélerőműpark - 2005.
- Bakonycsemye, szélerőműpark - 2005.
- Zirc-Olaszfalu, szélerőműpark - 2006.
- Lábatlan, márgabánya - 2006.
- Bakonyoszlop II. bauxitbánya tájvizsgálat - 2007.
- Bakonyoszlop XXII. bauxitbánya tájvizsgálata - 2007.
- Nyírádi bauxitbányák tájvizsgálata - 2007.
- Balatonfüred, Tormán-hegyi mészkőbánya környezetvédelmi vizsgálata - 2007.
- Vindornyaszőlős I. bazaltbánya körny.véd.-i vizsgálata - 2007.
- Bakonyoszlop, Rekettye-patak természeti állapotfelmérése - 2008.
- Nyírad, Deáki-erdő VII-VIII. bauxittelepek tájvizsgálata - 2008.
- Uzsai bazaltbánya tájvizsgálata - 2008.
- Siófok-Törek I. monopol csőtorony tájéztetői vizsgálata és látványterve - 2008.
- Nagytétény, Duna melletti telephely tájvizsgálata Natura 2000 területen - 2009.
- Bugyi V. kavics- és homokbánya Natura 2000 hatásb. – 2010.
- Felsőcsatár II. zödpala bánya Natura 2000 hatásb. – 2010.
- Vilonya I. dolomit bánya Natura 2000 hatásbecslés – 2010.
- Csór 0158/1 hrsz. kavics kutatás Natura 2000 hatásb. – 2012.
- Devecser-Kolontár térségi vízrendezési projekt, vízlevezető árok rekonstrukciója és vízviasszatartás vízjogi engedélyezési tervéhez -Táj- és természetvédelmi vizsgálat - 2012.
- Kővágószőlős Napelemes Erőmű Megvalósítása - Táj- és természetvédelmi vizsgálat - 2012.
- Gárdony (Agárd) Madárvárta kishajó (vitorlás és csónak) kikötő vízjogi létesítési engedélyezése Előzetes vizsgálatai dokumentáció - Táj- és természetvédelmi vizsgálat - 2012.
- Mohács, Bioetanol üzem - Tájvizsgálat - 2012

2. AZ ÉRINTETT NATURA 2000 TERÜLET:

2.1. A NATURA 2000 TERÜLET NEVE ÉS KÓDJA, AMELYRE A TERV VAGY A BERUHÁZÁS VÁRHATÓAN HATÁSSAL VAN:

Terület megnevezése:**Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel SPA**

Azonosító:HUBN10007

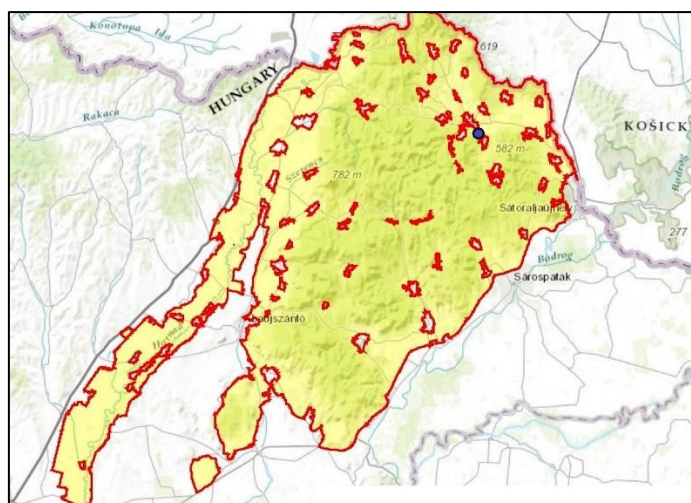
Illetékes NPI:Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (ANPI)

Teljes terület 115.194,2 hektár (114.536,7 nemzetközi adatlap szerint)

Területi kategória:

- különleges Madárvédelmi Terület – Special Protection Area (SPA)
- jóváhagyott Natura 2000 terület

A Natura 2000 terület és a beruházás kapcsolatát a következő térképpel ábrázoljuk (3. rajz):

3. rajz: A vizsgált terület és a teljes Natura 2000 terület kapcsolata

Jelmagyarázat:

kék körberuházás tervezett helyszíne

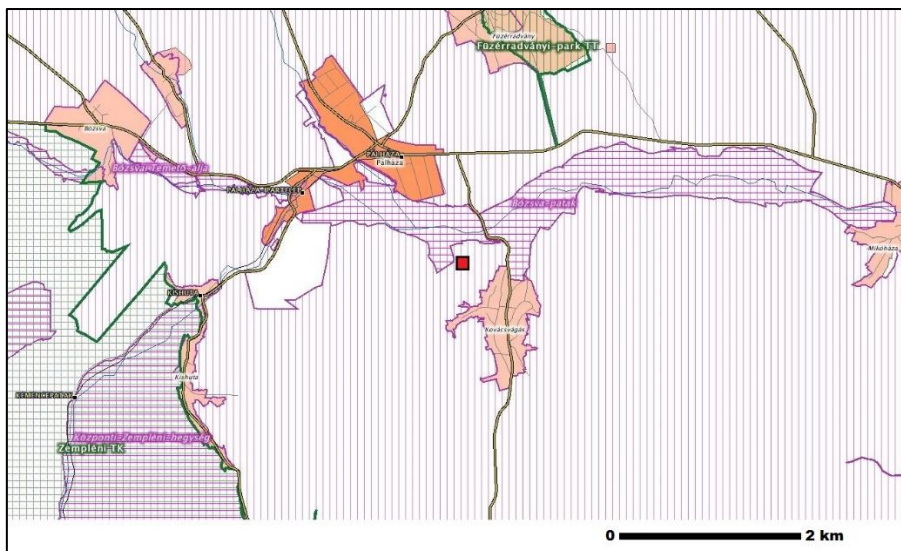
piros vonal, sárga színezésérintett Natura 2000 terület és határa

A térképen jól látható, hogy a tervezett beruházás a Natura 2000 terület É-i részén helyezkedik el. A jelölőfajok többségének otthont, fészkelési- és táplálkozási lehetőséget biztosító összefüggő, természetszerű, tájhozonyos lombhullató fajokból álló, idős, nagy területű erdők a vizsgált telepítési helyszíntől távolabb, attól főleg Ny-ra és D-re min. 300 m-re fekszenek.

A következő Natura 2000 védettségű ingatlanon tervezett a beruházás: Kovácsvágás 025/2 hrsz-ú ingatlan. Az említett helyrajzi szám szerepel Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletben.

A torony telepítési helyszínének 3 km-es körzetében legközelebb ÉNy-ra mintegy száz méterre terül el (illetve kezdődik) a Bózsva-patak kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési Natura 2000 terület (SCI – kódja: HUAN 21007), mely elsősorban a Bózsva-patak mentén illetve annak közelében fekvő természetközeli gyepfelületeket foglalja magában. A viszonylag nagy távolság és a domborzatilag való elkülönülés miatt a Bózsva-patak Natura 2000 területre a beruházás jelentős, mérhető hatással nincs, így a továbbiakban csupán a Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 SPA területre vonatkozó hatásokat elemezzük.

A Natura 2000 terület és a beruházás helyszínét a következő térképpel ábrázoljuk (4. rajz):

4. rajz: A telepítési helyszín és a környező Natura 2000 területek viszonya

Jelmagyarázat:

piros négyzet.....tervezett beruházás területe
lila vízszintes vonalazáskiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési Natura 2000 terület
lila függőleges vonalazáskülönleges madárvédelmi Natura 2000 terület
zöld keret és vonalazás.....országos jelentőségű védett természeti terület
bézs és narancssárga lakott terület

2.2. AZOKNAK A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOKNAK ÉS/VAGY ÉLŐHELYTÍPUSOKNAK A FELSOROLÁSA, AMELYEKNEK VALAMELY ÁLLOMÁNYÁRA VAGY TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉRE A NATURA 2000 TERÜLETEN HATÁSSAL LEHET A TERV VAGY BERUHÁZÁS

A Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 terület jelölőfajai a következők (4. táblázat – kódokkal, kódszám szerinti sorrendben, **félkövérrel** jelölve a beruházási terület környezetében nem észlelt, de potenciálisan előforduló fajokat):

Kód	Latin név	Faj	Fészkelő állomány	Telelő állomány	Átvonuló állomány	Kritérium
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	Bölgömbika			1-5 pd.	D
A027	<i>Egretta alba</i>	Nagy kócsag			előfordul	D
A030	<i>Ciconia nigra</i>	Fekete gólya	18-20 pár			B
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	Fehér gólya	51-100 pár			B
A072	<i>Pernis apivorus</i>	Darázsölyv	40-50 pár			B
A073	<i>Milvus migrans</i>	Barna kánya			1-5 pd.	D
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Rétisas			előfordul	D
A080	<i>Circus aeruginosus</i>	Kígyászölyv	5-10 pár			A
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	Barna rétihéja	5-10 pár			D
A082	<i>Circus cyaneus</i>	Kékes rétihéja			11-50 pd.	D
A084	<i>Circus pygargus</i>	Hamvas rétihéja	1-5 pár			D
A089	<i>Aquila pomarina</i>	Békászó sas	20-25 pár			A
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Törpesas			előfordul	D
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	Halászsas			1-5 pd.	D
A097	<i>Falco vespertinus</i>	Kék vércse	előfordul			D
A098	<i>Falco columbarius</i>	Kis sólyom		ritka		D
A102	<i>Falco cherrug</i>	Kerecsensólyom	1-5 pár			C
A103	<i>Falco peregrinus</i>	Vándorsólyom			előfordul	D
A122	<i>Crex crex</i>	Haris	51-100 pár			B
A127	<i>Grus grus</i>	Daru			51-100 pd.	D
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	Pajzsoscankó			előfordul	
A166	<i>Tringa glareola</i>	Réti cankó			előfordul	D
A207	<i>Sylvia nisoria</i>	Karvalyposzáta	előfordul			D

Kód	Latin név	Faj	Fészkelő állomány	Telelő állomány	Átvonuló állomány	Kritérium
A215	<i>Bubo bubo</i>	Uhu	5-10 pár			A
A220	<i>Strix uralensis</i>	Uráli bagoly	51-100 pár			A
A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lappantyú	101-250 pár			B
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Jégmadár	11-50 pár			C
A234	<i>Picus canus</i>	Hamvas küllő	51-100 pár			B
A236	<i>Dryocopus martius</i>	Fekete harkály	101-250 pár			B
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Közép fakopáncs	101-250 pár			D
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Fehérhátú fakopáncs	51-100 pár			A
A246	<i>Lullula arborea</i>	Erdei pacsirta	51-100 pár			D
A255	<i>Anthus campestris</i>	Parlagi pityer	előfordul			D
A320	<i>Ficedula parva</i>	Kis légykapó	1-5 pár			D
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Örvös légykapó	251-500 pár			C
A338	<i>Lanius collurio</i>	Töviszúró gébics	500-1000 pár			B
A339	<i>Lanius minor</i>	Kis örgébics	11-50 pár			C
A404	<i>Aquila heliaca</i>	Parlagi sas	10-15 pár			A
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Balkáni fakopáncs	51-100 pár			C

4. táblázat: A Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 terület jelölőfajai

Kritériumrendszer magyarázata:

A megadott kritériumok a Madárvédelmi Irányelv I. mellékletében szereplő – területek kijelölésekor kötelezően figyelembe vett – fajok állományméretét az országos állományhoz viszonyítva (p) jelezzik. Az egyes kódok ennek értelmében: A – $100 > p > 15\%$, B – $15 > p > 2\%$, C – $2 > p > 0\%$, D – nem jelentős.

A Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 terület a Bodrog, a Hernád és az északkeleti országhatár által körbezárt területen terül el. Az ország egyik legnagyobb Natura 2000 védettségű területe. A Zemplén vulkanikus eredetű középhegység nagy térszintkülönbségekkel, szurdokvölgyekkel, a körbezárt völgyekben rétekekkel. Főként szubmontán és montán bükkösök, gyertyános-tölgyesek borítják. A Szerencsi-dombság a Zempléni-hegység lábánál terül el.

Az egyik legfontosabb ragadozómadár-élőhely Magyarországon. Igen változatos madárvilággal rendelkezik, különösen az erdei fajok (harkályfélék, légykapófélék) élnek nagy számban a területen. A nagy testű ragadozómadarak és a fekete gólyák a peremterületeken és a folyóvölgyekben is rendszeresen táplálkoznak.

A meglévő növényzet (szántó, száraz, jellegtelen legelők és vegyes, spontán erdők) miatt a telepítési helyszínen a fent felsoroltak közül csupán négy fajt határoztunk meg, melyek előfordulása várható vagy egyáltalán lehetséges a telepítés helyszínén és tágabb környezetében (300 m-en belül). A 3.6. fejezetben részletesen bemutatjuk a telepítési helyszín és közvetlen környezetének természeti állapotát.

3. A BERUHÁZÁS:

3.1. A NATURA 2000 TERÜLETRE HATÁSSAL LÉVŐ BERUHÁZÁS BEMUTATÁSA, CÉLJÁNAK MEGHATÁROZÁSA

Beruházó a telepítés helyszínén 30 m magas, háromszög alaprajzú, rácsos szerkezetű antennatorony építését tervezi, hogy Kovácsvágás község és környezetének elérhetősége, mobil térereje javuljon, a szolgáltatás a torony hatásterületén belül optimálissá váljon.

3.2. A BERUHÁZÁS MÉRETE, JELENTŐSÉGE, TERVEZETT IDŐTARTAMA

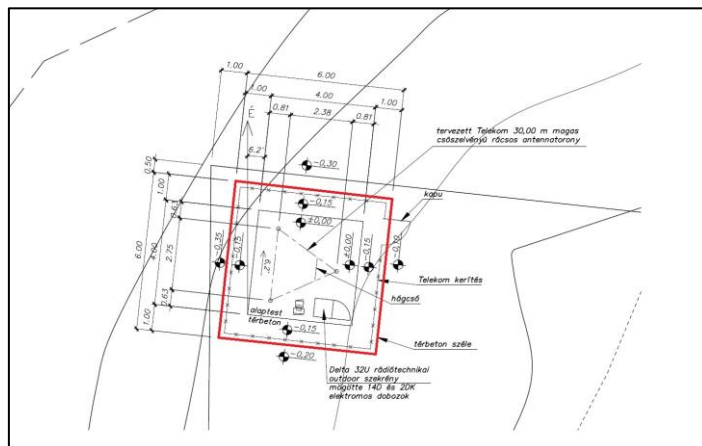
A torony középpontjának EOY koordinátái: X-349 141; Y-833 026.

A vagyonvédelmi okokból kerítéssel körbevett 6 x 6 méter (azaz 36 m²) alapterületű térbeton burkolat mértani közepére kerül elhelyezésre a 30 m magas, háromszög alaprajzú (élhosszúság: 2,75 m), csőszelvényű rácsos szerkezetű Telekom torony. A torony vasbeton alaptestére szerelik rá a helyszínre szállított előre gyártott elemekből készülő tornyot. A torony mellett 70x70 cm alapterületű Delta 32U rádiótechnikai outdoor szekrény kerül elhelyezésre, mellette – szintén kerítésen belül – elektromos elosztó dobozokat szerelnek fel a vasbetonlemezre. A helyszínen alapozásra megfelelő talaj található, illetve talajvíz nincs.

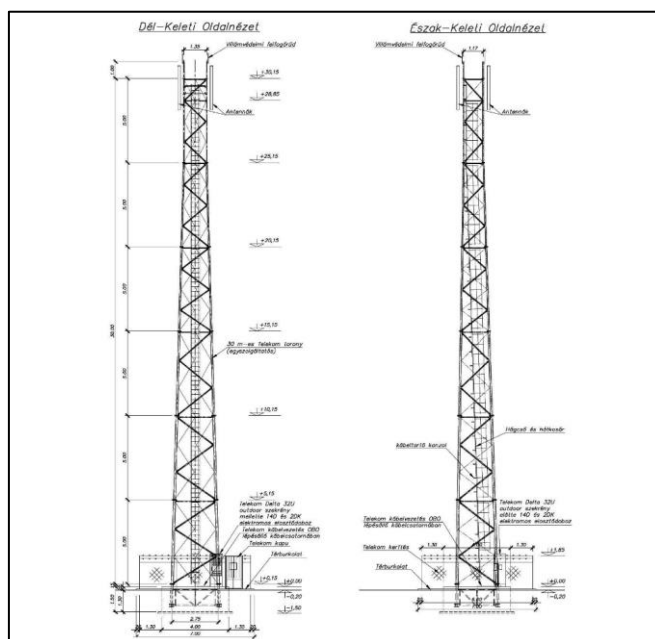
A beruházás (torony üzemeltetése) várható időtartamára Beruházó konkrét adatot nem határozott meg: valószínűleg évek, évtizedek. A beruházás részletes bemutatását ld. még a környezetvédelmi dokumentáció más szakági fejezeteiben!

3.3. A BERUHÁZÁS TÉRBELI KITERJEDÉSE, AZ ÁLTALA IGÉNYBE VETT TERÜLET ÉS AZ OKOZOTT HATÁS NAGYSÁGA, KITERJEDÉSE, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA

A beruházás térbeli kiterjedése: 36 m² (6 x 6 m) – 5. rajz. A torony magassága: 30 m (6. rajz). A kerítés magassága: 1,8 m. A telepítési helyszín további térképi ábrázolását ld. a 3.6. fejezetben (élőhelytérkép).

5. rajz: A torony telepítésének részletes helyszínrajza

6. rajz: A tervezett 30 m-es torony oldalnézetei

3.4. A BERUHÁZÁS KIVITELEZÉSÉNEK VÁRHATÓ IDŐTARTAMA, VALAMINT A KIVITELEZÉS SORÁN VÁRHATÓ ÁTMENETI HATÁSOK BEMUTATÁSA (FELVONULÁSI LÉTESÍTMÉNYEK, ANYAG-NYERŐHELYEK, A SZÁLLÍTÁS VAGY EGYÉB SZEMÉLY- ÉS GÉPJÁRMŰFORGALOM ZAVARÓ HATÁSA STB.)

A kivitelezés várható időtartama, a torony alapjának építése 2–4 hét, de max. (időjárás függvényében) 45 nap. A torony felszerelése az alapra illetve a kiegészítő berendezések elhelyezése a toronyra néhány nap, max. 1 hét. Felvonulási létesítmények nem kerülnek elhelyezésre. Anyagnyerőhelyek igénybevételét a beruházás nem igényli. A munkaárokba kikerült termőföld elszállítására csak a torony vasbeton alapjának földmunkái során lesz szükség, de a kitermelt talaj egy része az alapozási, pilléripítési munkák után a munkaárkokba visszatöltésre kerül, illetve a torony körül elteríthető, rézsű képzésére, finom tereprendezésre, egyenetlenségek kisimítására, gödrök betöltésére, út javítására felhasználható. A torony építéséhez használt építőanyagokat (beton, betonvas, toronyszerkezet) közúton majd meglévő földutakat használva szállítják a helyszínre.

3.5. A BERUHÁZÁS MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES LÉTESÍTMÉNYEK ISMERTETÉSE

A beruházás megvalósításához szükséges létesítmény az elektromos földkábel, aminek hatását jelen dokumentációban elemezzük. A földkábel tervezett nyomvonala várhatóan max. 30 m, mely a közeli vízmű felől kerül kiépítésre. A földkábel biztonsági védőzónája egy-egy méter, amit fák és cserjék benövésétől amúgy is óvni és rendszeresen karbantartani (irtani) szükséges. Az említett földkábelen kívül a beruházáshoz más létesítmény nem készül.

3.6. A BERUHÁZÁS HATÁSTERÜLETÉN LÉVŐ TERMÉSZETI ÁLLAPOT ISMERTETÉSE

Egy terület természeti állapotát legjellemzőbben a rajta található élővilág, ezen belül is a növényborítottság szempontjából vizsgálva tudjuk a legpontosabban megbecsülni. E miatt jelen tanulmányban a növényzet vizsgálatára is nagy hangsúlyt helyeztünk, de nem feledkezve meg természetesen a tájrészlet zoológiai felméréséről sem, hiszen a Natura 2000 terület a madárvilág védelme miatt került kijelölésre.

A vizsgált terület természeti állapotának feltérképezéséhez terepi állapotfelmérésre volt szükség, melyet a helyszínen a megbízás időpontja miatt 2017. január 24-én végeztem a torony telepítési helyszínét és annak tágabb környezetét gyalogosan bejárva.

NÖVÉNYVILÁG

Az egyes növényzettípusokat az Á-NÉR 2011 (Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer) alapján soroltuk be. Tipikus cönózisokat nem találtunk, a diszturbancia miatt a növénytársulások töredékes előfordulásúak. Az egyes vegetációfoltok sokkal inkább jellemezhetőek a természetvédelemben is használt Á-NÉR kategóriákkal, melyeket a vegetáció leírásakor alkalmaztunk. A vegetációtípus jellemzése után a növényzet természetességét értékeltük a Németh–Seregélyes-féle természetesség osztályozás szerint. Az egyes típusok közötti átmenetek természetesen nem mindig egyértelműek, a határvonalak mentén sok helyen keveredések, egymásba folyások találhatók.

A vizsgált területre szerkesztett élőhelytérkép a következő (7. rajz):

7. rajz: A torony telepítési helyszíne és környezetének élőhelyei

Jelmagyarázat:

vörös négyzet	A tervezett torony telepítési helyszíne
citromsárga vonal	Növényzettípusok közötti határ
OB.....	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
OC.....	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
P2b.....	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
RB.....	Puhafás pionír és jellegtelen erdők
RC.....	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
S6.....	Nem őshonos fajok spontán állományai
T1.....	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák
U3.....	Falvak

Az alábbiakban részletezzük a növényzetre vonatkozó természeti állapotfelmérést a beruházással (torony telepítésével) érintett és Natura 2000 védelem alatt álló egy élőhelytípusra (fenti Jelmagyarázatban félkövérrel szedve):

OC – JELLEGTLEN SZÁRAZ- VAGY FÉLSZÁRAZ GYEPEK ÉS MAGASKÓRÓSOK

Á-NÉR ÁLTALÁNOS JELLEMZÉS: Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok, amelyek a természetközeli élőhelyi kategóriákba nem sorolhatók be. A jellegtelenység oka és a terület eredete igen sokféle lehet. Ide tartoznak pl. a regenerálódó, régen felhagyott szántók, szőlők és gyümölcsösök gyepei, a korábbi kezelésektől, műtrágyázástól, túllegettetéstől, helytelen kaszálástól stb. eljellegtelenedett vagy elgyomosodott szárazabb kaszálók és legelők, a gátak, mezsgyék szárazgyepei, az árvízvédelmi töltések és az azok mentén található szárazgyepek, a regenerálódó vetett szárazgyepek, a kunhalmok egy része, a régóta teljesen kiszáradt és befűvesedett csatornák, a száraz gyepeket, felhagyott szőlőket, mezsgyákat borító Calamagrostis és teresztis nád állományok, a településszéli zavart szárazgyepek, a szúrós gyomok által uralt legelőrészek, az alacsonyfüvű, fajszevény csillagpázsitos gyepek, a száraz csalánosok vagy a felhagyott foci- és golfpályák is. Az élőhely ritkán cserjésedhet, a cserjék borítása nem éri el a 5 %-ot. A 2-es természetességű, de élőhelyileg még azonosítható állományokat a megfelelő helyre soroljuk. Adventív fajokkal való borítása kisebb, mint 50 %. Az élőhely foltokban erősen gyomos is lehet.

Helyszín: a beruházás helyszín és közvetlen környezete valamint a tőle Ny-ra fekvő területek

Jellemzés: kevert fajkészletű sokféle cönológiai preferenciájú fajból álló, zavart, túllegettetett száraz gyepek. A környezet nem fajgazdag, a terület regenerálódó képessége igen gyenge, a természetes flórát idéző fajok betelepülési esélye igen kicsi. A növényzettípusban megtalálható lágyszárúak mindegyike, széles tűrőképességű, a csekély humuszt, a száraz viszonyokat elviselő közönséges vagy gyomfajokból áll. A teljesség igénye nélkül a helyszínelés során meghatározott jellemző fajok a következők (latin név szerinti ABC sorrendbe rendezve):

<i>Achillea millefolium</i> L.	Közönséges cickafark
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) P. Beauv. ex J. Presl et C. Presl	Franciaperje
<i>Calamagrostis epigeios</i> (L.) Roth	Siska nádtippán
<i>Cichorium intybus</i> L.	Mezei katángkóró
<i>Dactylis glomerata</i> L.	Csomós ebír
<i>Poaceae</i>	Egyéb fűfélék
<i>Solidago gigantea</i> Aiton	Magas aranyvessző
<i>Taraxacum officinale</i> agg.	Pongyola pitypang

A gyepek cserjésedik illetve fásodik, a fák-cserjék borítása aránya összességében 5–10%-ra tehető. A dendroflóra tagjai a következők: erdei fenyő (*Pinus sylvestris*), kecskefűz (*Salix caprea*), bibircses nyír (*Betula pendula*), mezei juhar (*Acer campestre*), kökény (*Prunus spinosa*) és veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*). Védett fajok megjelenése nem várható (4. kép).

Természetesség: 2 – a természetes állapot erősen leromlott, az eredeti társulás csak nyomokban van meg, domináns elemei szórványosan, nem jellemző arányban fordulnak elő, tömegesek a gyomjellegű növények.

Natura 2000 jelölőfajok előfordulása: potenciálisan lehetséges (erdei pacsirta, töviszúró gébics)

4. kép: A fásodó OC vegetáció jellemző képe a tervezett torony tágabb környezetében

A vizsgált telepítési helyszín **szomszédságában és tágabb környezetében** a következő élőhelytípusok fordulnak elő, de ezekkel csupán érintőlegesen foglalkozunk (ld. élőhelytérkép!), mivel a beruházás területtel nem érinti őket (5. táblázat):

Á-NÉR kód	Megnevezés	Rövid jellemzés
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	A Bózsza melletti alacsony helyzetű sík, üde kaszálók
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	Elcserjésedő félszáraz-száraz, főleg legelőként hasznosított gyepterületek a toronytól nyugatra
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	Elsősorban a torony telepítési helyszínétől É-ra elterülő, hajdani szántók és gyepek elcserjésedéséből származó műveletlen, elhanyagolt területek spontán megtelepedett fa- és cserjefajokkal, melyekben dominál a közönséges mogoró, a kökény, a galagonya, a gyepűrózsa illetve a mezei juhar
RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	A Bózsza melletti alacsony térszíneket borító fűzes-nyáras vagy égeres vegyes erdőársulások
RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	Hegylábi vegyes erdők, melyekben a tölgy fajok és a telepített erdei fenyő dominál sok eleggyel (gyertyán, mezei juhar, madárcseresznye stb.)
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	Spontán megtelepedett, fehér akác uralta erdőfolt a tervezett toronytól É-ra
T1	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák	Intenzíven művelt szántóföldi kultúrák a tervezett toronytól keletre
U3	Falvak	Kovácsvágás település belterülete, falusias beépítés, tipikus zempléni kistelepülés, a hátsó kertekben extenzív gyümölcsösök vagy már szinte erdőszerűen zárt növényzet

5. táblázat: A vizsgált beruházási terület környezetében előforduló élőhelytípusok

Az élőhelyek bolygatott, zavart, nem természetközeli helyzete miatt a teljes vegetációs időt átölelő esetlegesen megismételt élőhelyfelmérést, fajmeghatározást nem tartjuk szükségesnek, mivel értékes, ritka vagy védett fajok, fajcsoportok egyedei vagy populációi a tervezett beruházás területén és környezetében nem vagy igen kis eséllyel fordulhatnak elő. A dokumentációban levont következtetések továbbra is helytállóak maradnak.

ÁLLATVILÁG

A tervezett torony telepítési helyszíne és több száz méteres környezete – a meglévő, antropogén jellegű tájhasználat (település, szántó) és a nem természetközeli élőhelyek miatt – nem rendelkezik értékes, különleges vagy védelemre szoruló faunával. A megfigyelt fajok mindegyike gyakori, közönséges, melyek a településeken, települések szélén, utak mentén vagy cserjésekben gyakran előfordulnak és az emberi környezetet elviselik, sőt keresik, illetve alkalmazkodnak hozzá.

Legnagyobb faj- és egyedszámban az ízeltlábúak népesítik be a tervezési területet és környezetét. A tanulmány készítése során az alacsonyabb rendű állatok csoportjaira (gerinctelenek) részletes vizsgálatot nem végeztünk, mivel természetközeli területet a tevékenység nem érint.

Halak számára alkalmas élőhely a vizsgált területen nincs, kételtűeket és hüllőket sem észleltünk, bár néhány gyakori faj jelenléte valószínűsíthető (pl. zöld gyík, fali gyík). Előfordulhat még kóborlás és táplálékszerzés közbe a gyakori erdei sikló (*Elaphe longissima*). Békafajok szaporodásához szükséges vizes élőhely a torony telepítési helyszínének területén és annak környezetében nincs.

Látványos és jól tanulmányozható a területen a madárvilág és a Natura 2000 SPA szempontjából is ennek az osztálynak a megfigyelésére helyeztük a hangsúlyt. A helyszínelés során a következő madárfajokat észleltem (láttam illetve hallottam) a beruházás ingatlanának területén és annak 500 méteres környezetében (rendszerben):

- vörösbegy (*Erithacus rubecula*)
- feketeterítő (*Turdus merula*)
- fenyőtűgő (*Turdus pilaris*)
- széncinege (*Parus major*)

- szajkó (*Garrulus glandarius*)
- holló (*Corvus corax*)
- erdei pinta (*Fringilla coelebs*)
- zöldike (*Carduelis chloris*)
- megyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*)

A vizsgált területen a madarak faj- és egyedszámban legnagyobb csoportja az énekesmadarak (verébalkutak rendje) közül kerül ki. A Natura 2000 jelölő madárfajok közül a beruházási terület tágabb környezete a következő fajoknak adhat otthont, fészkelési és táplálkozási lehetőséget: lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*) karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), töviszúró gébics (*Lanius collurio*), de nagy létszámú populációjuk a beruházás több száz méteres tágabb környezetében sem fordul elő biztosan (max. 0–2 pár).

Fokozottan védett madárfaj a területen és környezetében nem fészkel. Gyurgyalag és partifecske fészkelésére alkalmas partfal nincs a területen. Ragadozómadarak számára a területen nincs alkalmas fészkelőhely és a település közelsége, a meglévő zavartság miatt táplálkozóterületnek sem alkalmas a helyszín (ürge, mint táplálékállat, nem él).

Emlősfajokat a vizsgált beruházási területen nem észleltünk. A vizsgált területre elvetődhet a szarvas, az őz, a vaddisznó és a vörös róka, a borz. A közelben nem található barlang vagy odvas fa, amit a denevérek telelésre használhatnának. Közepes vagy nagy testű emlősök a torony telepítési helyszínén akadálytalanul, szabadon mozoghatnak. Védett vagy fokozottan védett emlősfaj megtelepedése, szaporodása vagy rendszeres előfordulása a területen nem valószínűsíthető.

3.7. A BERUHÁZÁS TÁRSADALMI, GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEINEK LEÍRÁSA

- Kovácsvágás Község teljes közigazgatási területén a mobil szolgáltatás zavartalanná válik, függetlenül a domborzati, időjárási és beépítettségi adottságoktól
- veszélyhelyzet esetén az illetékes szervek (mentők, tűzoltóság, rendőrség) értesítése zavartalan lesz

4. A TERV VAGY BERUHÁZÁS KEDVEZŐTLEN HATÁSA

4.1. A VÁRHATÓ TERMÉSZETI ÁLLAPOTVÁLTOZÁS LEÍRÁSA A BERUHÁZÁS MEGVALÓSULÁSÁT KÖVETŐEN VAGY ANNAK KÖVETKEZTÉBEN

A tervezett tevékenység során a torony telepítési helyszínén mintegy 36 m² nagyságban (6 x 6 m területen) a vegetáció, a biológiai aktivitás megszűnik. A telepítés fa- és cserjefajok kivágásával nem jár. A torony gyepterületen kerül elhelyezésre, a telepítés fakivágást nem indukál, külön szállítóút kialakítását nem igényli.

A vizsgált tevékenység értékes élővilágot nem veszélyeztet, fokozottan védett faj élőhelyét nem szünteti meg, azok táplálkozó területének megszűnését nem okozza. Védett növényfajt nem találtunk és megjelenésükre kicsi az esély. Gyom- és jellegtelen fajok dominálnak. Természetes vagy természetközeli élőhely nem szűnik meg és nem sérül. Az élővilág jelentős, nagyarányú elvándorlása, táplálkozási–fészkelési lehetőségeinek korlátozása nem valószínűsíthető.

A tevékenység megvalósítása nem okoz kárt illetve nem befolyásolja a következőket:

- a szaporodási helyek, fészkelőhelyek, dűrgőhelyek, pihenőhelyek, táplálkozóhelyek, vonulóhelyek nyugalmát
- az egyedek állományai közötti szabad mozgás meglétét
- az egyedek és élőhelyek fennmaradásához szükséges egyéb környezeti tényezők – különösen a táplálékállatok vagy -növények, talajszerkezet, vízháztartás, mikroklimatikus tényezők fennmaradása – fennállását
- az állománylimitáló tényezők változásait
- a ragadozók állományának növekedését.

4.2. A NATURA 2000 TERÜLETEN MEGTALÁLHATÓ, A KIJELÖLÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ ÉLŐHELYEKRE ÉS FAJOKRA GYAKOROLT, VÁRHATÓAN KEDVEZŐTLEN HATÁSOK LEÍRÁSA, BEMUTATÓ TÉRKÉPMELLÉKLETEKKEL

Tervezés során beruházó és tervező maximálisan törekedett arra, hogy a torony építése a lehető legkisebb természetben okozott károsítással történjen.

A szállítást és a földmunkát végző, a telepítésben (torony, földkábel egyaránt) segítő munkagépek az építés rövid idejére kipufogó gáz- és zajszennyezésükkel a környező társulások élővilágát terhelhetik, a talajt tömöríthetik, de maradandó károsodást nem okoznak és a munkavégzés természetközeli növénytársulást vagy a Natura 2000 jelölő madárfajoknak élőhelyet biztosító fás-cserjés vegetációt nem érint.

Építés közben a munkagépek por- és légszennyező hatása csupán ideiglenesen és kis területen érvényesül, az élőhelyet nem károsítja. A munkagépek zajhatására – általános tapasztalatunk szerint – az állatvilág általában nem reagál elvándorlással.

A visszatemetett munkaárok és az ideiglenesen deponált anyag esetlegesen sérült felszínén gyorsan terjedő invazív és/vagy allergén gyomfajok terjedése várható (pl. parlagfű, aranyvessző, siskanádtyúszó, fekete üröm stb.), de a jelenlegi használat (legelő) miatt a gyomflóra fertőző hatásával számolni nem kell. A nyílt felszínen néhány év alatt a meglévő fajok elterjednek, a bolygatott felszín regenerálódása hatékony és gyors lehet. Két éven belül várható, hogy a nyomvonal területén a növényzet a teljes borítottságot eléri vagy megközelíti és a jellemző fajok aránya is növekedhet.

Egy terület madárfaunájáról és azok állományadatairól, fészkelési-táplálkozási szokásairól nem lehet egzaktan egy-két helyszínelés alapján véleményt alkotni, mivel a madarak mozognak, vonulnak, nem helyhez kötöttek. Általánosan elmondható, hogy a környezetvédelmi tervekhez kapcsolódó vagy önálló madártani faunakutatás során a vizsgált területekről általában adatok nincsenek vagy csupán szóróványosan, egy-két érdekesebb megfigyelés érhető el. E miatt egy terület madártani vizsgálata nehéz, sokszor csak becslésekre alapozható. Hogy ez a becslés a valósághoz minél közelebb legyen egyrészt ismerni kell a madarak táplálkozási-fészkelési szokásait, a zavarásra, bolygatásra való érzékenységet illetve a számára alkalmas élőhelyek milyenségét. Ha az említett három ismérvet a vizsgált helyszín élőhelyeivel, vegetációjával illetve az ott található zavaró tényezőkkel összevetjük, akár egy-két helyszínelés alapján is nagy valószínűséggel megbecsülhetjük a vizsgált terület madárfaunájának faji és mennyiségi viszonyait, szokásait.

A beruházásnak helyt adó ingatlan szűkebb és tágabb környezetének élőhelyeit a 3.6. fejezetben részleteztük. A vizsgált terület zavaró tényezői a következők:

- közeli szántóföldi művelés
- háborítatlan, természetközeli, idős erdők a közelben nincsenek
- vizes, lápos, mocsaras élőhely a közelben nincs

A fentiek alapján a vizsgált beruházás építése és üzemeltetése a Natura 2000 jelölőfajokat a következőképpen érintheti (6. táblázat):

Kód	Latin név	Magyar név	Észlelés	Potenciálisan előfordulhat	Megjegyzés
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	Bölgömbika	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A027	<i>Egretta alba</i>	Nagy kócsag	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A030	<i>Ciconia nigra</i>	Fekete gólya	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	Fehér gólya	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A072	<i>Pernis apivorus</i>	Darázsölvy	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A073	<i>Milvus migrans</i>	Barna kánya	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Rétisas	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A080	<i>Circaetus gallicus</i>	Kígyászölvy	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	Barna rétihéja	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A082	<i>Circus cyaneus</i>	Kékes rétihéja	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A084	<i>Circus pygargus</i>	Hamvas rétihéja	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A089	<i>Aquila pomarina</i>	Békászó sas	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Törpesas	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	Halászsas	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A097	<i>Falco vespertinus</i>	Kék vércse	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A098	<i>Falco columbarius</i>	Kis sólyom	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A102	<i>Falco cherrug</i>	Kerecsensólyom	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A103	<i>Falco peregrinus</i>	Vándorsólyom	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A122	<i>Crex crex</i>	Haris	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A127	<i>Grus grus</i>	Daru	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	Pajzsoscankó	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A166	<i>Tringa glareola</i>	Réti cankó	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely

Kód	Latin név	Magyar név	Észlelés	Potenciálisan előfordulhat	Megjegyzés
A207	<i>Sylvia nisoria</i>	Karvalyposzáta	nem	IGEN	a cserjés-fás vegetációk (P2b) számára alkalmas élőhelyek lehetnek, de ezek a tervezett tevékenység következtében megmaradnak, így fészkelése továbbra is biztosított
A215	<i>Bubo bubo</i>	Uhu	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A220	<i>Strix uralensis</i>	Uráli bagoly	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lappantyú	nem	IGEN	a cserjés-fás vegetációk (P2b) számára alkalmas élőhelyek lehetnek, de ezek a tervezett tevékenység következtében megmaradnak, így fészkelése továbbra is biztosított
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Jégmadár	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A234	<i>Picus canus</i>	Hamvas küllő	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A236	<i>Dryocopus martius</i>	Fekete harkály	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Közép fakopáncs	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Fehérhátú fakopáncs	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A246	<i>Lullula arborea</i>	Erdei pacsirta	nem	IGEN	a gyepekkel (OC) mozaikoló cserjés-fás vegetációk (P2b) számára alkalmas élőhelyek lehetnek, de ezek a tervezett tevékenység következtében megmaradnak, így fészkelése továbbra is biztosított
A255	<i>Anthus campestris</i>	Parlagi pityer	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A320	<i>Ficedula parva</i>	Kis légykapó	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Örvös légykapó	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A338	<i>Lanius collurio</i>	Tövisszúró gébics	nem	IGEN	a cserjés-fás vegetációk (P2b) számára alkalmas élőhelyek lehetnek, de ezek a tervezett tevékenység következtében megmaradnak, így fészkelése továbbra is biztosított
A339	<i>Lanius minor</i>	Kis őrgébics	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A404	<i>Aquila heliaca</i>	Parlagi sas	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Balkáni fakopáncs	nem	nem	a közelben nincs számára alkalmas élőhely

6. táblázat: A vizsgált tevékenység hatása a Natura 2000 jelölőfajokra

A tevékenység a felsorolt Natura 2000 jelölő madárfajok fészkelését, élettevékenységét nem befolyásolja. Táplálkozási, fészkelési lehetőségeiket a vizsgált tájrészletben továbbra is megtalálják. A torony berendezései áramütést nem okoznak, ez a veszély nem áll fenn. Fészkelési helyet a torony telepítése nem szünteti meg.

A kijelölés alapjául szolgáló madárfajok helyzetében a tervezett beruházás (torony építése és üzemeltetése) során romlás és veszélyeztetés nem várható.

4.3. A NATURA 2000 TERÜLETEN MEGTALÁLHATÓ, A KIJELÖLÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ ÉLŐHELYEK ÉS FAJOK TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉBEN VÁRHATÓ KEDVEZŐTLEN HATÁSOK BECSÜLT MÉRTÉKE

A Natura 2000 jelölő madárfajok (lappantyú, karvalyposzáta, erdei pacsirta, tövisszúró gébics) számára az élőhely a tágabb környezetben (becserjésedett legelők, vegyes állományok stb.) továbbra is biztosított marad. A Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 területre a következő természetvédelmi célok, feladatok vonatkoznak:

Prioritás

„Kiemelt fontosságú cél a következő fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, helyreállítása:

- fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
- békászó sas (*Aquila pomarina*)
- parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
- haris (*Crex crex*)

- uráli bagoly (*Strix uralensis*)
- hamvas küllő (*Picus canus*)
- fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)
- közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Természetvédelmi célkitűzések

Általános célkitűzés

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok

A terület fő célkitűzései:

A területen található fekete gólya (*Ciconia nigra*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), békászó sas (*Aquila pomarina*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), szirti sas (*Aquila chrysaetos*), haris (*Crex crex*), uráli bagoly (*Strix uralensis*), hamvas küllő (*Picus canus*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) és közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) állományok megőrzése, illetve növelése.

További célok és végrehajtandó intézkedések:

- Az erdőtervezés során a jelölő fajok állományának megőrzése érdekében a terület erdeiben a természetközeli állapotú élőhelyfoltok megőrzését, az egyes területek erdőgazdálkodás alóli mentesítését, illetve a folyamatos erdőborítást biztosító, elegyes-vegyeskorú-mozaikos állományszerkezetet eredményező erdőkezelés felé történő elmozdulást kell biztosítani.
- Őshonos fafajú, természetszerű állományokban csak természetes felújítás (felújítóvágás, szálalóvágás, szálalás) tervezhető. Idegenhonos fafajokkal elegyes erdőkben ugyancsak a természetes felújítások valamelyikét kell alkalmazni.
- A nevelővágást (tisztítást, gyéritést), készletgondozó használatot, felújítóvágást, bontóvágást, szálalóvágást és szálalást az őshonos lombos elegyfa fajok kíméletével (az idegenhonos fafajok rovására), az állományokon belül meglévő változatosság megőrzésével és bővítésével kell tervezni. Az idősebb, böhönc-jellegű faegyedek (hagyasfák, famatuszálemek) és az odúlakó madarak számára kiemelt fontosságú odvas fák minden esetben visszahagyandók.
- Növedékfokozó gyéritések, készletgondozó használatok, felújítóvágás, bontóvágás, szálalóvágás és szálalás tervezése esetén (őshonos lombos fafajokból) lábon álló és fekvő holtfa egy része mindenhol visszahagyandó a fehérhátú fakopáncs állományok megőrzése érdekében.
- Tarvágásos véghasználat csak idegenhonos fafajú erdőrészekben, vagy állományrészekben, maximum 3 ha kiterjedésben tervezhető. Az idegenhonos fafaj letermelése után mesterséges erdősítésre csak a potenciális erdőtársulás fő- és elegyfa fajai tervezhetők, illetve használhatók.
- A haris (*Crex crex*) költését biztosító gyepterületek kiterjedésének növelése, hariskímélő kaszálási technikák alkalmazása.
- A térségre jellemző gyepterületek természetközeli állapotának fenntartása a megfelelő gyephasznosítás és kezelés biztosításával.
- A területen előforduló időszakos vízállásokat meg kell tartani.
- Törekedni kell a fák, facsoportok kíméletére a ragadozó madarak fészkelésének elősegítése érdekében.
- A mezőgazdasági földhasználatra visszavezethető, a táplálékláncon keresztül ható vegyi terhelés kockázatának mérséklése, illetve megszüntetése.
- Kavicszátónyok, kavicspadok megőrzése a Hernád folyón.
- A területen lévő közép feszültségű vezetékek és oszlopok madárvédelmi eszközökkel történő felszerelése.
- A prioritás fajok esetében a fészkelőhelyek háborítatlanságát biztosítani kell a költési időszakban.
- Minden prioritás faj esetében monitorozással nyomon kell követni az állományok változását.

A tervezett tevékenység az ismertetett célkitűzésekkel nem ellentétes, azokat nem befolyásolja.

5. ALTERNATÍV (EGYÉB ÉSSZERŰ) MEGOLDÁSOK:

5.1. A TERVEZŐ, ILLETVE BERUHÁZÓ ÁLTAL TANULMÁNYOZOTT ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK BEMUTATÁSA (A TÉRBELI KITERJEDÉS, ELHELYEZKEDÉS, NAGYSÁGREND, MÓDSZER SZEMPONTJÁBÓL)

Beruházó, tervezők és Kovácsvágás Község vezetésének többszöri egyeztetéséből született meg a döntés a torony pontos telepítési helyéről. Az említett három résztvevő közös érdeke, hogy olyan helyre legyen

telepítve a község terejét zavartalanul biztosító bázisállomás, ami könnyen megközelíthető, a településtől nincs messze, jogilag tisztázott ingatlanon létesül, az áramellátás a lehető legrövidebb nyomvonalon biztosítható, rádiótechnikai szempontból kommunikál más állomásokkal illetve a településképben minél kisebb zavaró hatást fejt ki. A többszöri egyeztetés során döntöttek a jelenleg vizsgált helyszín mellett, ami táj-természetvédelmi szempontból is optimális választás (nem védett, nem természetközeli a vegetáció!) és a környező faállományok a torony részleges tájbaillesztését már a telepítés időpontjában megoldják. Az egyeztetések során nem merült fel olyan komolyabb alternatíva, amit részletesen vizsgáltak volna.

5.2. A SZÓBA JÖHETŐ ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK MEGVALÓSÍTÁSÁT MEGNEHEZÍTŐ VAGY KIZÁRÓ OKOK LEÍRÁSA

A tervezés során alternatíva nem merült fel (ld. előző fejezet).

6. A MEGVALÓSÍTÁS INDOKAI:

6.1. A BERUHÁZÁS MEGVALÓSÍTÁSA SZÜKSÉGSZERŰSÉGÉNEK ISMERTETÉSE

A mobil szolgáltatás szempontjából rossz domborzati adottságokkal rendelkező Sima Község kül- és belterülete mobil terejének zavartalan kiszolgálása miatt elsődleges fontosságú a torony telepítése. Jelenleg a szolgáltatás nem vagy nem kellően biztosított, a leárnýkolt részekben megszűnik vagy akadózik. Vészhelyzet (mentők, tűzoltóság, rendőrök) gyors értesítése is bizonytalan, a hívás helyétől vagy az időjárási körülményektől függ, ami tarthatatlan.

6.2. A BERUHÁZÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZÜKSÉGSZERŰSÉGÉT A KÖVETKEZŐ INDOKOK TÁMASZTJÁK ALÁ:

- társadalmi és gazdasági természetű közérdek

7. A KEDVEZŐTLEN HATÁSOK MÉRSÉKLÉSE:

A tervezett, illetve javasolt, a beruházás révén bekövetkező kedvezőtlen hatások enyhítését, csökkentését, mérséklését szolgáló intézkedések:

- kizárólag nappali, természetes fényenél történő munkavégzés
- a munkaterület (építési terület) minimalizált lehatárolása
- az építési tevékenység során roncsolt felület azonnali rendezése (finom tereprendezés) és a rajta felnövekvő gyepterület rendszeres nyírása

8. KIEGYENLÍTŐ (KOMPENZÁCIÓS) INTÉZKEDÉSEK:

A tervező, illetve a beruházó által javasolt, felajánlott, a kedvezőtlen hatással legalább azonos nagyságú kiegyenlítő intézkedések, a terület kijelölésének alapjául szolgáló, valamennyi érintett faj vagy élőhelytípus természetvédelmi helyzetére irányuló kedvezőtlen hatások vonatkozásában (például élőhelyrekonstrukció vagy - létesítés, az állomány nagyságot már korábban is kedvezőtlenül befolyásoló tényező megszüntetése, az állomány nagyságot pozitívan befolyásoló intézkedések bevezetése).

- Beruházó kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedés megtételét a beruházás építése és üzemeltetése során nem tervezi.

TÁJVIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓ

Beruházó a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kovácsvágás Község külterületén, a településközponttól ÉNy-ra mintegy 650 méterre 30 m magas rácsos szerkezetű antennatorony telepítését tervezi, hogy a térségben a térerő lefedettség optimálissá váljon. A torony mérete miatt eltakarhatatlan, a környező területhasználatok (többnyire erdőterületek, gyepek és szántók) fölé fog magasodni 10–30 méterrel, ezért a tájképre hatással lesz.

A vizsgált tájrészletben 700 m-en belül nincs olyan kiemelkedő vagy védendő tájképi elem (vár, várom, templomtorony, sziklaszirt stb.), melynek a tervezett objektum látványbeli vetélytársa lenne vagy annak kedvező hatását elnyomná vagy eltakarná. A torony telepítési helyszínétől délkeletre található Kovácsvágás település, délre és nyugatra meredek hegyoldalak és az azokat borító erdőterületek, északra és keletre inkább szántók határozzák meg illetve adják a tájrészlet jellemző képét.

A beruházás nem érint országos és helyi jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt álló területet, valamint azoknak nem része. Legközelebbi országos jelentőségű védett terület a Füzérradványi-park Természetvédelmi Terület, melynek beruházástól számított legkisebb távolsága észak felé mintegy 2,3 km. A Zempléni Tájvédelmi Körzet legközelebbi távolsága Ny-DNy felé mintegy 3 km. A beruházásnak nincs hatása a nagy távolságra lévő természetvédelmi területekre.

A torony telepítése a Nemzeti Ökológiai Hálózat elemei közül puffterületen valósul meg. Az építési tevékenység és a torony üzemeltetése a puffterület kritériumait és jellegzetességeit nem befolyásolja, rájuk hatással nincs, nagy területű élőhelyvesztést nem okoz! Kovácsvágás község teljes közigazgatási területe – így a tervezett beruházás területe is – országos jelentőségű tájképvédelmi övezet része. A tervezett torony építése nem érint egyedi tájértéket és ex lege védett természeti területet vagy értéket illetve környezetüket, mert ilyen a beruházási területen nem található.

A tervezett torony építési helyszínének ingatlanja a Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel SPA elnevezésű különleges madárvédelmi Natura 2000 terület része (HUBN10007). A jelölőfajok többségének otthont, fészkelési- és táplálkozási lehetőséget biztosító összefüggő, természetszerű, tájhoz hasonló lombhullató fajokból álló, idős, nagy területű erdők a vizsgált telepítési helyszíntől távolabb, attól min. 300 m-re fekszenek.

A vizsgált területet jelenleg nem természetközeli állapotú (jellegtelen száraz-félszáraz gyeppel, cserjésedő legelő) növényállomány fed. A létesítmény tájba illesztését a meglévő növényállományok részben biztosítják. A vizsgált beruházás a szomszédos tájhasználatokat nem szünteti meg, illetve nem korlátozza, azokra jelentős zavaró hatással nincs.

A vizsgált objektum esetében dinamikus látvány nézőpontjaként kizárólag a torony telepítési helyszínétől legközelebb északkelet felé mintegy 420 méter távolságban lévő 37127. számú – Vágáshuta bekötő útról; az É felé mintegy 1250 m-re lévő 3719 – Sátorlajújhely–Hollóháza–Kéked összekötő útról valamint Kovácsvágás és Pálháza belterületi útjairól, járdáiról értelmezhető, melyről a torony látványát az út széli növényzet, a domborzat adottságok valamint az útvonalvezetés korlátozzák.

A tervezett beruházás a biológiai aktivitást, az ökológiai állapotot kis alaprajzi (max. 6x6 m) elhelyezkedése miatt lényegesen NEM befolyásolja. A torony és kiegészítő létesítményeinek területén a biológiai aktivitás a nullára csökken, viszont az építéssel nem érintett környező területeken továbbra is változatlanul megmarad.

A beruházással (torony telepítésével) érintett élőhelytípus a következő: OC – Jellegtelen száraz- és félszáraz gyepek és magaskórósok, melyek Németh–Seregélyes-féle természetességi mutatója: 2 – a természetes állapot erősen leromlott, az eredeti társulás csak nyomokban van meg, domináns elemei szórványosan, nem jellemző arányban fordulnak elő, tömegesek a gyomjellegű növények.

A vizsgált tevékenység értékes élővilágot nem veszélyeztet, fokozottan védett faj élőhelyét nem szünteti meg, azok táplálkozó területének megszűnését nem okozza. Védett növényfajt nem találunk és megjelenésükre kicsi az esély. Gyom- és jellegtelen fajok dominálnak. Természetes vagy természetközeli élőhely nem szűnik meg és nem sérül. Az élővilág jelentős, nagyarányú elvándorlása, táplálkozási-fészkelési lehetőségeinek korlátozása nem valószínűsíthető.

A tevékenység Natura 2000 jelölő madárfajok fészkelését, élettevékenységét nem befolyásolja. Táplálkozási, fészkelési lehetőségeiket a vizsgált tájrészletben továbbra is megtalálják. A torony berendezései áramütést nem okoznak, ez a veszély nem áll fenn. Fészkelési helyet a torony telepítése nem szünteti meg.

A kijelölés alapjául szolgáló madárfajok helyzetében a tervezett beruházás (torony építése és üzemeltetése) során romlás és veszélyeztetés nem várható. A tervezett tevékenység az érintett Natura 2000 terület célkitűzéseivel nem ellentétes, azokat nem befolyásolja. A torony telepítése táj- és természetvédelmi szempontból nem kifogásolható, optimális helyen valósul meg, a környező növényállományok a részleges tájbaillesztést megvalósítják.

Bruckner Attila

okl. táj- és kertépítésmérnök
Táj- és természetvédelmi szakértő (SZ-TjV, SZ-TV)
Nyilvántartási szám: Sz-043/2009.
8300 Tapolca, Bacsó Béla u. 2.
Tel.: 87/321-655; 20/983-2353
E-mail: brucknera@t-online.hu

Tapolca, 2017. február 20.

10. FORRÁSOK

Á-NÉR 2011 (Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer)

Csemez Attila (1996): *Tájtervezés – tájrendezés*. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Dövényi Zoltán (szerk.) (2010): *Magyarország kistájainak katasztere*, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.

HARASZTHY L. (szerk.) (2000): *Magyarország madarai*. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

HARASZTHY L. (szerk.) (2014): *Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon*. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár.

<http://geo.kvvm.hu/tir/>

<http://www.mme.hu/uhu-bubo-bubo>

<http://natura2000.eea.europa.eu>

<http://www.natura.2000.hu>

<http://www.novenyzetiterkep.hu>

<http://www.termeszetvedelem.hu>

<http://utadat.hu/index.php>

KIRÁLY G. (szerk.) (2009.): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei*. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalfő.

MÉTA (Magyarország Élőhelyeinek Térképi Adatbázisa) Program

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG (2008): *Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae*. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest.

SVENSSON L. (2011.): *Madárhatározó*. Park Könyvkiadó, Budapest.

Tájvédelmi Kézikönyv (2014): *Tájvédelmi szempontok vizsgálata a hatósági eljárásokban*, Vidékfejlesztési Minisztérium Környezet- és Természet megőrzési Helyettes Államtitkárság Budapest.

11. KÉP- ÉS RAJZJEGYZÉK

KÉPEK

1. **kép:** A tervezett torony telepítési helyének meglévő állapotképe a vízmű töltéséről fényképezve 6
2. **kép:** A tervezett torony telepítési helyének környezete a vízművel D felől fényképezve..... 6
3. **kép:** Kovácsvágás település képe a tervezett torony melletti vízmű tetejéről fényképezve 10
4. **kép:** A fásodó OC vegetáció jellemző képe a tervezett torony tágabb környezetében 22

RAJZOK

1. **rajz:** A tervezett torony telepítési helyének ábrázolása topográfiai térképen 4
2. **rajz:** A beruházási terület és környezetének természetvédelmi helyzete..... 9
3. **rajz:** A vizsgált terület és a teljes Natura 2000 terület kapcsolata 17
4. **rajz:** A telepítési helyszín és a környező Natura 2000 területek viszonya 18
5. **rajz:** A torony telepítésének részletes helyszínrajza 20
6. **rajz:** A tervezett 30 m-es torony oldalnézetei 20
7. **rajz:** A torony telepítési helyszíne és környezetének élőhelyei 21

TÁBLÁZATOK

1. **táblázat:** A növényzettel való borítottság elemei a vizsgált területen..... 12
2. **táblázat:** A táji láthatóság távolsági zónái..... 14
3. **táblázat:** A táj alkotóelemeinek változatossága szerinti osztályozása 14
4. **táblázat:** A Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel Natura 2000 terület jelölőfajai 18
5. **táblázat:** A vizsgált beruházási terület környezetében előforduló élőhelytípusok 23
6. **táblázat:** A vizsgált tevékenység hatása a Natura 2000 jelölőfajokra 25